

BEROEPSBELANGEN

ONVOLDOENDE VERGOEDING.

't Zal velen met ons opgevallen zijn, dat in een advertentie op de laatste pagina van het October nummer van dit Tijdschrift door B. en W. van A'dam tandartsen worden opgeroepen om voorloopig althans tegen een vergoeding van f 2500.— per jaar alle morgens van 9—12 dienst te mogen doen aan de Gem. Polikliniek.

Nu weet ieder, dat het polikliniekwerken vooral wanneer de arbeidsmethoden gerationaliseerd zijn geen sinecure is, waar ons inziens wel degelijk aan hoogere bezoldiging, dan het bedrag, dat nu geboden wordt, aan verbonden mocht zijn. Het lijkt mij niet ondienstig eens de aandacht te vestigen op het feit, dat bij ons werk, speciaal de psychische toestand, een groote rol speelt en dat van Arbeitsfreudigheid allerminst sprake kan zijn, indien de vele en groote moeilijkheden door niets gecompenseerd worden. Vooral bij dit werk zal men over flinke krachten moeten kunnen beschikken, die nu eenmaal niet voor een gering salaris te krijgen zijn. Op den duur zal ook hier goedkoop duurkoop blijken te zijn.

DE LAATSTE PHASE DER TECHNIKERS-AFFAIRE

BEHANDELING IN DE TWEDE KAMER.

Begrooting Arbeid, Handel en Nijverheid (Afd. Volksgezondheid).

VERGADERING VAN DINSDAG 25 NOVEMBER 1930.

Mevrouw Bakker—Nort: Mijnheer de Voorzitter! Het is een vervelende quaestie waarover ik het woord vraag, vervelend voor de Kamer, vervelend voor den Minister, en veel erger dan vervelend en wel uiterst penibel voor degenen, wien zulks aangaat, en die ik zou willen noemen de gedupeerde tandtechnici.

Er is een reeks van inconsequenties en fouten gemaakt in de regeling omtrent de tandtechnici. En het eenige, wat consequent is, was, dat die fout regelmatig in de verschillende wetten, en in de uitvoering daarvan, weer terugkwam. Eerst hebben wij in 1925 een wet gekregen om een verzuim te herstellen, dat begaan was bij de wet van 1913. De wet van 1925 zouden wij kunnen noemen de overgangsbeplanning, die in 1913 ontbrak voor de toenmalige zelfstandig werkende tandtechnici.

Dit was noodzakelijk geworden door een uitspraak van den Hoogen Raad in 1920, waarbij de tandtechnici, die de volledige tandprothese tot nog toe hadden uitgeoefend, strafbaar werden gesteld. De fout bij de uitvoering van die nieuwe wet van 1925 was een veel te ruime toepassing. Ik zal geen ander woord gebruiken, Maar men zou dit veel sterker kunnen uitdrukken. In ieder geval staat het vast, dat het visum, verleend bij de wet van 1925, in veel te ruime mate door het Departement werd gegeven. Toegelaten tot volledige tandprothese werden ook tandtechnici, die in 1913 niet zelfstandig de tandheelkundige praktijk hadden uitgeoefend. Er was toen een beperking noodig en daarvoor kwam revisie der wet in 1926. De rust is toen echter nog niet teruggekeerd. En van alle kanten is er opnieuw aanmerking gemaakt. Er werd gezegd, dat met twee maten was gemeten, en dat er geen uniformiteit was geweest in de beoordeeling der overgelegde stukken. En het gevolg is geweest, dat wij 18 Mei 1929 opnieuw een wet hebben gekregen, waarbij werd vastgesteld, dat degenen, die geen tweede visum hadden verkregen, alsnog in de gelegenheid zouden worden gesteld een practisch examen af te leggen. Bij de behandeling van deze wet heb ik er op gewezen, dat voor deze menschen, voor wie hun heele bestaan zou afhangen van het welslagen, dit examen niet het beste middel tot redres was, dat nu werd gegeven.

Veel liever had ik toen gehad een beroepsinstantie, die de quaestie van het recht- of onrechtmatig verkregen visum zou onderzoeken. Maar

de meerderheid der Kamer accepteerde toen een goed geregeld praktisch examen. Nu is het eigenaardig, dat bij dit examen slechts circa 40 pct. der candidaten geslaagd zijn. Natuurlijk wil ik niet beweren, dat er onder de afgewezenen niet totaal onbekwamen waren. Maar het blijft een feit, dat onder die 40 pct. volstrekt niet behoorden de menschen voor wie de wet van 1925 feitelijk bedoeld was, nl. zij, die reeds in 1913 zelfstandig de volledige tandprothese uitoefenden, doch hoofdzakelijk de jongere generatie, voor wie deze wet niet was gemaakt.

Nu zal niemand kunnen beweren, dat al de afgewezenen totaal onbekwaam zijn. Reeds in 1925 heb ik gezegd, dat velen onzer, die toch reeds vele examens achter den rug hebben, op lateren leeftijd niet gaarne voor een examen zouden worden gesteld. Men is dan minder geschikt daarvoor. En voor deze menschen werkte als ongunstige factor, dat vaak het bestaan van hun geheele familie daarvan afhankelijk was, en er geen gelegenheid tot redres bestond.

Nu is het zeer juist, wat in een adres werd gezegd, dat dikwijls afgewezenen bij een eerste examen later blijken de beste artsen, advocaten, enz. te zijn. Deze gelegenheid, om opnieuw examen te doen, ontbrak aan deze menschen. Dat maakt de zaak juist zoo pijnlijk. Nu zegt de Minister: van af 1925 hadden zij toch dien lucratieven werkkring kunnen vinden, en dat is winst voor hen. Doch hierin verschil ik met hem van meening.

In 1925 hadden zij van de Regeering het visum gekregen. Was dat niet het geval geweest, dan zou ik zijn voor uitsluitende toelating tot de tandartsenpraktijk van degenen, die theoretisch zoowel als praktisch daarvoor geheel klaar zijn. Maar hier heeft de Staat zelf schuld, dat deze menschen zich als volledig bevoegden hebben ingericht. Verschillenden van hen hebben huizen gehuurd en praktijken overgenomen, vaak ten koste van groote schulden. Zoo is mij een geval te Groningen bekend van iemand, die jaren lang gewerkt heeft onder een dokter, die hem opgeleid heeft tot een bekwaam tandheelkundige. Deze man kreeg in 1925 het visum, waarop de dokter hem de praktijk verkocht. Daar de technicus geen middelen bezat, heeft zijn geheele familie hem daarbij financieel geholpen, de praktijk zou immers voldoende opbrengen om de schulden af te betalen. Op wensch van de inspectie der volksgezondheid heeft deze man zijn kliniek modern ingericht en verbeterd, daarvoor groote schulden aangegaan. Wanneer hij op 1 December a.s. zijn praktijk niet meer mag uitoefenen, is niet alleen zijn gezin broodeloos, maar ook zijn familie te gronde gericht. Ook de technici, die bij hem in de kliniek werken, verliezen hun middel van bestaan, want deze menschen kunnen niet gemakkelijk een anderen werkkring krijgen. De niet geslaagde technici kunnen zich niet associeeren met een tandarts, die volledig bevoegd is, want deze zou direct door zijn collega's geschrapt worden als lid der vakvereniging. Een tandarts, die op deze wijze werkzaam zou zijn, zou als minderwaardig aan de kaak gesteld worden.

De niet geslaagden kunnen ook geen werkkrijgen als tandtechniker, want wie zal hen in dienst nemen? De tandartsen, het is in de praktijk gebleken, dat dezen hen als lastige concurrenten beschouwd hebben. Zij zullen deze menschen niet licht in betrekking nemen.

Wij hebben dus het geval, dat de 60 of 70 gezinnen van de niet geslaagde tandtechnici en nog meerdere gezinnen, die van hen afhankelijk zijn, door het Koninklijk besluit op 1 December a.s. werkloos en in menig geval broodeloos zullen worden.

De Minister zegt, dat men dit had kunnen voorzien en dat eindelijk aan de praktijk van de onbevoegden een einde moet komen, vooral in het belang van de volksgezondheid. Dat argument kan toch zeker niet gelden, want deze menschen hebben van af 1913 de tandheelkundige praktijk uitgeoefend en het is niet gebleken, dat de volksgezondheid er door in gevaar is gebracht. Er is ons geen enkel bewijs geleverd, dat zij gevaarlijk voor de volksgezondheid zouden zijn. Wanneer zij vergissingen of fouten gemaakt zouden hebben, zouden wij er zeker van gehoord hebben. Zulk een bericht heeft ons echter niet bereikt.

Het is kort dag; wij zijn in het einde van November. Wat moet er nu met deze menschen gebeuren op 1 December a.s.? Het is niet zoo eenvoudig, dat de Minister kan zeggen: er moet eindelijk een streep onder worden gezet, de zaak moet uit zijn.

Dat zou gekund hebben als de Regeering niet zelf schuld had door eerst een visum te verleen, waarop deze menschen zich ingericht hebben, om het daarna weer in te trekken. Zij moeten in ieder geval den tijd hebben om naar andere middelen van bestaan om te zien. Ook zou in dien tusschentijd van de gelegenheid gebruik gemaakt kunnen worden om na te gaan, wie van hen voor het afleggen van een herexamen in aanmerking zou kunnen komen. Daartoe reken ik ook het zevental menschen, die een visum hebben gekregen, doch die in 1913 te jong waren om zelfstandig de tandprothese te kunnen uitvoeren. Later is ook aan hen dat visum weer ontnomen. Maar in dien tusschentijd hebben zij zich geïnstalleerd, alsof zij volledig bevoegd waren, waartoe zij het recht hadden door een daad van de Regeering. Ook voor deze menschen moeten maatregelen getroffen worden. Ik pleit dus voor het goed recht van al deze technici, opdat hun alsnog uitstel wordt verleend.

Ik weet wel: formeel kunnen zij geen eisch tot schadeloosstelling instellen. Ik geloof ook, dat zij bitter weinig geholpen zouden zijn door een geldsom in eens. Daarmede hebben zij geen bestaan en geen broodwinning. Ik herhaal dus, dat het het beste zou zijn, indien wij hun nog eenig uitstel geven om hun zaken te regelen, waardoor wij ook den tijd zullen hebben te overwegen, of zij nog op eenige wijze definitief geholpen kunnen worden, b.v. door de mogelijkheid van een herexamen.

Mijnheer de Voorzitter! In verband met wat ik gezegd heb, heb ik de eer een motie op uw bureau te deponeren. Uit de mede-

onderteekening van de motie blijkt, dat leden uit verschillende fracties met mij voor dit idee gevoelen.

De Voorzitter: Door mevrouw Bakker—Nort, de heeren Oud, van de Bilt, Duys, dr. Vos, Joekes, mevrouw van Itallie—van Embden en de heeren Suring en F. Vos wordt de navolgende motie van orde voorgesteld:

„De Kamer van oordeel, dat het wenschelijk is, dat in het belang van de niet voor het examen, bedoeld bij de wet van 18 Mei 1929 (*Staatsblad* 257) geslaagde en de niet tot dit examen toegelaten tandtechnici, aan wie het visum was verleend ingevolge de wet van 29 Juni 1925 (*Staatsblad* 282) en aan wie dat visum werd ontnomen krachtens de wetswijziging van 30 December 1926 (*Staatsblad* 454) de datum, waarop zij de tandheekkundige praktijk niet meer mogen uitoefenen, wordt gesteld op een lateren dag dan 1 December a.s.,

gaat over tot de orde van den dag.”

Voorgesteld door negen leden, kan deze motie van orde een onderwerp van beraadslaging uitmaken.

De Voorzitter: Ik stel voor, deze motie van orde te behandelen bij de beraadslaging in het algemeen over deze afdeling.

Daartoe wordt besloten.

Dr. Vos: Ten slotte wil ik een enkel woord zeggen over de penibele quaestie van de tandtechnici. Op mij heeft het geheele verloop van deze quaestie dezen indruk gemaakt, dat hoe meer men tracht het recht te handhaven, hoe meer het rechtsgevoel wordt gekrenkt. Er is natuurlijk op dit oogenblik voor ons heelemaal geen basis om te pleiten voor coulance tegenover de afgewezen tandtechnici. Ik weet het, de wet is toegepast, de Minister heeft volkomen het recht om zich op het standpunt te stellen, waarop hij zich stelt. Toch heb ik voor mij de overtuiging, dat hier een geweldig onrecht wordt gepleegd. In de eerste plaats toch heeft het mij bevreemd, dat van deze 120 à 130 menschen maar een kleine 40 zijn toegelaten. Nog opmerkelijker is het, dat de voorzitter van de commissie reeds van te voren, toen hij nog geen voorzitter was, zich in een geschrift had uitgelaten — blijkbaar had hij een profetischen blik — dat naar zijn overtuiging stellig niet meer dan 40 tandtechnici door het examen zouden komen.

Het is toch opmerkelijk, dat men genoeg neemt met deze uitkomsten van het examen. Dat examen is definitief. Er is geen herexamen. Deze menschen zijn afgewezen en kunnen niet meer worden toegelaten. Ik had gedacht — en dit vind ik werkelijk een lapsus

in de regeling — dat de eischen voor dit examen zoo zouden worden gesteld, dat deze menschen, die voor het grootste deel jaren en jaren de praktijk hebben uitgeoefend, voor het overgrootste deel door het examen hadden kunnen komen. Het stond toch vast, dat die menschen door een vroegere instantie, door de commissie-Limburg, waren toegelaten. Men had de eischen voor het examen zóó behooren te stellen, dat menschen, die jarenlang de praktijk op zeer goede wijze hadden uitgeoefend, niet voor de zeef waren blijven hangen. Ik vind dat voor mijn gevoel een onrecht en een onbillijkheid tegenover deze menschen en gezinnen.

Ook begrijp ik niet, dat de Minister 7 jonge menschen van 16 jaar niet tot het examen heeft toegelaten. Het feit, dat het alleen menschen van 16 jaar zijn, bewijst, dat de leeftijd hier den doorslag heeft gegeven en dat alle andere overwegingen op den achtergrond zijn gesteld. Ik zie den Minister schudden, maar zeg dat, omdat ik het argument van den Minister heb verwacht, dat er informaliteiten waren, die hierbij in aanmerking moesten worden genomen. Maar het zijn toevallig alleen 16-jarigen, die op dezen grond zijn afgewezen.

Het staat daarbij vast voor mij, dat de leeftijd hierbij de voorname rol heeft gespeeld. Het was niet in overeenstemming met de wettelijke regeling. Men kan op het standpunt staan, dat zelfs onder tandtechnici geen wonderkinderen mogen voorkomen, maar de ervaring heeft bewezen, dat deze jonge menschen op zeer jeugdigen leeftijd op doeltreffende wijze die praktijk hebben uitgeoefend. Wanneer de commissie-Limburg geen reden heeft gevonden deze menschen op grond van hun leeftijd uit te schakelen, had ook in dit geval het examen aan hen niet behooren te worden onthouden.

Alles bijeen genomen meen ik, dat er alle aanleiding bestaat om althans een pleidooi te voeren voor deze groep. Ik vind het zeer juist, dat mevrouw Bakker—Nort in de eerste plaats heeft gevraagd den fatalen termijn van 1 December op te schorten. Er behoort toch iets toe om 60, 70 gezinnen, die tot nog toe een behoorlijk bestaan hebben gevonden door den arbeid van hun kostwinner, aan den honger prijs te geven, want daarmee staat het gelijk. Die menschen kunnen geen zelfstandige praktijk uitoefenen; tandartsen nemen hen niet. Al staat men ook op het standpunt, dat een wetenschappelijke opleiding de beste waarborg is voor het behoorlijk uitoefenen van de praktijk, toch meen ik te moeten zeggen, dat noemenswaard nadeel aan de volksgezondheid door de praktijk van deze menschen niet is toegebracht. Wanneer men deze menschen niet zou willen treffen op de wijze, als dat nu zal geschieden, zou men misschien beter kunnen doen door den fatalen termijn op te schorten en te zien of niet het overgrootste deel van hen in aanmerking komt om de praktijk te behouden.

In dezen tijd van groote moeilijkheden en werkloosheid, waar ook de vrije arbeidsmarkt geen mogelijkheden biedt om daar een bestaan te vinden, zou ik een ernstig beroep willen doen op den Minister, om deze menschen met hun gezinnen niet aan den honger

prijs te geven, maar om de hand over zijn hart te strijken en hier de rechtvaardigheid boven het recht te laten gaan en te zorgen, dat deze menschen, althans gedurende eenige jaren, een behoorlijk bestaan kunnen vinden.

De Voorzitter: Wanneer nog éénmaal de orde op de gereserveerde tribune wordt verstoord, zal ik haar laten ontruimen.

Mevr. de Vries—Bruins: Nu iets over de quaestie van de tandtechnici. Ik zal niet het voorbeeld van dr. Vos volgen en ik behoef niet te motiveeren waarom. Ik meen, dat de geheele Kamer wel den indruk zal hebben gekregen, dat deze moeilijke zaak niet op die manier moet worden behandeld en vertoebeld. Ik ben het niet eens met de opvattingen van dr. Vos en mevrouw Bakker—Nort; ik zie de zaak in haar geheel anders en zal daarom in het kort een uiteenzetting geven van de feiten, zooals ik meen, dat ze gesteld moeten worden.

Het gaat nu in hoofdzaak over het examen, dat in dezen zomer in Utrecht is afgenomen. Daarbij zijn geëxamineerd 105 candidaten; 47 zijn geslaagd en 58 afgewezen. De opmerkingen van den heer Vos over den voorzitter van de examencommissie laat ik rusten; dat lijkt me de beste opvatting tegenover een dergelijke uitspraak, die op geen enkele manier aannemelijk is gemaakt. Naar mij is medegedeeld, zijn alle beslissingen met eenstemmigheid genomen. Laten wij aannemen, dat wij hier hebben candidaten, die reeds vóór 1913, dus minstens 17 jaar, de volledige tandprothese als beroep uitoefenden en die bovendien door het vroegtijdig bekendmaken van de examen-eischen nog ongeveer negen maanden den tijd hebben gehad zich voor het examen voor te bereiden.

Mogen we met gerustheid aannemen, dat deze personen inderdaad te recht als ongeschikt moesten worden afgewezen? De termijn, waarop degenen, die zijn afgewezen, hun praktijk niet langer zullen mogen uitoefenen, is bepaald op 1 December a.s. Verschillende leden vragen in het Voorloopig Verslag, ik heb de vraag hier nog niet hooren herhalen, nu wijziging van dien datum en uitstel tot 1 December 1932. Ik voor mij persoonlijk zou daar niet aan mee willen werken en het doet me genoegen, dat de Minister in de Memorie van Antwoord een duidelijk afwijzend antwoord heeft gegeven.

In de eerste plaats staat men over 2 jaren voor precies dezelfde moeilijkheden, maar ik heb er ook op zichzelf bezwaar tegen om er aan mee te werken, dat aan deze afgewezenen nog langer patiënten zullen worden toevertrouwd.

Indien men op dit verzoek in zou gaan, zou men bovendien de examencommissie vrijwel disqualificeeren, waarvoor geen enkele reden bestaat. Integendeel, ik heb de overtuiging, dat ze met goed beleid haar moeilijke taak heeft verricht. De rooster met indeeling enz. van het examen is van te voren aan de organisatie van de candidaten toegezonden en zonder aanmerking terugontvangen; de stemming was

gedurende het examen goed, door verschillende examinandi is dat mondeling zoowel als schriftelijk bevestigd, men heeft, de menschen zooveel mogelijk op hun gemak gezet en zich uitsluitend tot een onderzoek naar de praktijk beperkt. Welke reden kan er nu zijn om aan te nemen, dat een dergelijk examen zoo weinig zou beteekenen, dat men de afgewezen candidaten nog maar rustig een paar jaar zou kunnen laten doorwerken? Ik weet wel, dat bij de bedoelde leden, die dit toch wenschen, daartoe ook een deel van mijn partijgenooten behoort, die wensch wordt ingegeven door medelijden met de slachtoffers, maar ik meen, dat men zich niet door deze gevoelens mag laten leiden, want deze medaille heeft ook een keerzijde. Wie zouden de dupe van een dergelijken maatregel worden? Degenen, die een behoorlijke tandheelkundige verzorging niet kunnen betalen, en dat acht ik ongewenscht. De Kamer heeft bovendien zelf in overgrootte meerderheid meegewerkt aan de instelling van dit examen en dus de consequenties mede aanvaard. Het is nu eenmaal vrijwel zeker, dat bij een examen niet alle candidaten slagen. Dr. Vos moge daarvan een andere voorstelling hebben gehad, dat was dan zeer naïef. Ik meen daarom, dat wij goed zullen doen aan deze verlangens niet toe te geven.

Wij hebben nu voor ons de motie van mevrouw Bakker—Nort. Zij is niet zoover gegaan als de leden, die in het Voorloopig Verslag hebben gesproken. Zij vraagt alleen uitstel tot een nader te bepalen datum. Doch een datum later dan 1 December is 2 December, is ook 5 of 10 December, en één of tien jaar. Deze vage motie heeft niet de minste positieve beteekenis. De menschen zullen door deze motie absoluut niet geholpen worden. Ook door een uitstel van twee maanden zouden zij niet geholpen zijn, ook niet door twee jaar, want na twee jaren komt men voor precies dezelfde moeilijkheden. Ik zal mijn stem, ook op de gronden, straks ontwikkeld, niet aan de motie geven. Wel ben ik van oordeel, dat er voor een speciaal deel van deze afgewezen candidaten iets anders moet worden gedaan en wel voor degenen, die, nadat ze oorspronkelijk op grond van de wet van 1925 hun visum hebben gekregen, financieele verplichtingen op zich hebben genomen, waaraan ze nu, nu ze geen praktijk meer mogen uitoefenen, niet zullen kunnen voldoen.

Er zijn er, die op andere manieren, dan de onjuiste toepassing van de wet, in moeilijkheden zijn gekomen, waardoor ze financieel benadeeld zijn. Er zijn tandtechnici, die na het verkrijgen van het visum in eerste instantie zich beter hebben ingericht, grooter zijn gaan wonen, enz.

Ik ben van oordeel, dat de Regeering verplicht is, deze personen te gemoet te komen. Hoeveel van de 58 afgewezenen daarvoor in aanmerking zullen komen, kunnen wij niet beoordeelen, wij kunnen ons hier alleen uitspreken over de vraag of er al of niet moreele verplichting bestaat. De uitwerking van deze zaak zal moeilijk zijn, dat ontveins ik mij niet, maar dat is geen afdoende reden om niet te doen wat billijk is. De Minister maakt zich voorloopig van deze

zaak gemakkelijk af en zegt, dat degenen, die in 1926 de bevoegdheid hebben gekregen en nu zijn afgewezen, gedurende 4 jaren uitsluitend voordeel hebben genoten. De Minister zal het echter met mij eens zijn, dat dit alleen geldt van degenen, die hun praktijk ongewijzigd hebben voortgezet. Deze personen hebben tot 1926 hun inkomen langs onwettigen weg verkregen en daarna nog 4 jaren langs wettigen weg. Deze personen, hoe moeilijk hun omstandigheden nu ook mogen wezen, zijn inderdaad door de houding van de Regeering meer bevoordeeld dan benadeeld. Van de door mij bedoelde groep geldt dat niet en hier treft de Regeering wel degelijk schuld. Indien de Minister daarvan nog niet overtuigd is, mag ik hem misschien wel eens herinneren aan de woorden, die zijn ambtsvoorganger op 14 Februari 1929 (blz. 1379 van de *Handelingen*) in deze Kamer heeft gesproken. Deze woorden luiden aldus:

„In het uitvoerig antwoord, dat ik destijds gegeven heb op schriftelijke vragen van mr. Oud, heb ik nadrukkelijk erkend, dat ook door mij fouten zijn begaan; ik mag niet het odium alleen op een ander laten rusten.”

Dat is de Minister, die voor het grootste gedeelte de wet van 1926 heeft uitgevoerd, maar die eerlijk zegt: er zijn fouten begaan, door mijn voorganger, maar ook door mij.

De motie-Beumer, die op 26 Mei 1926 naar aanleiding van mijn interpellatie met op 1 na algemeene stemmen in deze Kamer is aangenomen, spreekt trouwens in dien zelfden geest. Er is inderdaad in deze zaak veel gebeurd, wat liever niet had moeten gebeuren.

Ik doe daarom een dringend beroep op den Minister en op de Kamer, om iets voor deze groep te doen, en heb de eer, bij de Kamer de volgende motie in te dienen:

„De Kamer, van oordeel, dat de wijze van uitvoering van de wet van 29 Juni 1925 (S. no. 282) voor sommige personen andere geldelijke nadeelen heeft gebracht dan aan de toepassing van die wet onvermijdelijk verbonden waren,

verzoekt den Minister te overwegen, of door een geldelijke tegemoetkoming de bedoelde nadeelen zooveel mogelijk kunnen worden tenietgedaan.

en gaat over tot de orde van den dag.”

Tot slot nog een korte beschouwing over de vraag, hoe we zullen moeten oordeelen over het denkbeeld, om de geslaagden, de tandheekkundigen dus, de gelegenheid te geven tot het afleggen van het practisch examen van tandarts. Ik moet beginnen met te zeggen, dat ik hier alleen mijn persoonlijke opinie geef en niet spreek uit naam van mijn heele fractie.

Ik acht een dergelijken maatregel voor de tandheekkundigen een bevoorrechtiging, waarvoor geen enkele behoorlijke grond bestaat. Ze

zijn toegelaten, alleen op hun praktische kennis; elke waarborg, dat ze ook theoretisch voldoende gefundeerd zijn, ontbreekt dus. Na een dergelijken maatregel zou men ieder ander vrij kunnen stellen van het theoretisch examen, zeker ook iederen student, die een paar jaar in Utrecht heeft gewerkt. Welke beteekenis kent men dan eigenlijk toe aan de heele studie in Utrecht? Blijkbaar geen enkele.

En laten de voorstanders van dit denkbeeld zich eens even reken-schap geven van de consequentie, die een dergelijke maatregel zou hebben. Iedereen weet, dat het hier maar enkele personen geldt, maar met de volgens mij volkomen ongeoorloofde bevoorrechtting zou men toch te gelijk onrecht begaan tegenover de groote meerderheid der tandheelkundigen, die zich niet aan het practisch gedeelte van het tandartsexamen zouden kunnen onderwerpen. Van de 84 personen zouden er misschien 80 door een dergelijken maatregel achteruitgezet worden.

Ik hoop, dat de Minister daar niet aan mee zal werken; er zou met recht weer nieuwe ontstemming ontstaan.

Er is nog één meer algemeene mogelijkheid, die ik tot slot nog wil noemen, waardoor het misschien voor sommige tandheelkundigen, die dat zoo zeer schijnen te wenschen, mogelijk zou worden gemaakt om tandarts te worden.

Het lijkt me nl. niet onwaarschijnlijk, dat art. 133 van de Hooger-onderwijswet reeds nu de mogelijkheid scheidt, van „de bijzondere gevallen”, in dit artikel genoemd, om te worden toegelaten tot de examens van tandartsen.

Het Tandheelkundig Instituut ressorteert onder de Geneeskundige Faculteit en ik meen, dat de commissie van advies, die volgens beschikking van den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen op 4 December 1922 is ingesteld, reeds nu over deze gevallen zou kunnen oordeelen. Mocht het op deze manier niet mogelijk zijn, dan meen ik, dat art. 9 van de wet, houdende regeling van de voorwaarden ter verkrijging van de afzonderlijke bevoegdheid tot uitoefening dier kunst, in de laatste alinea daartoe de gelegenheid geeft. Die alinea luidt aldus:

„Bij algemeenen maatregel van bestuur wordt, in ingewonnen advies van de senaten van de Rijksuniversiteiten, aangewezen, welke getuigschriften of diploma's aan de bezitters vrijstelling verleen en hoever die vrijstelling strekt.”

Ik meen, dat met een kleine aanwijzing van den Minister, misschien met een ministerieele beschikking, ook de getuigschriften der tandheelkundigen onder deze wet zouden kunnen vallen. Misschien zou men op deze manier tot het gewenschte doel kunnen komen.

De Voorzitter: Door mevrouw de Vries—Bruins en de heeren van den Bergh, Schaper, Cramer, de Boer, Duys, ter Laan, van der Hoeven en IJzerman wordt de navolgende motie van orde voorgesteld:

De Kamer, van oordeel, dat de wijze van uitvoering van de wet van 29 Juni 1925 (S. no. 282) voor sommige personen andere geldelijke nadeelen heeft gebracht, dan aan de toepassing van die wet onvermijdelijk verbonden waren,

verzoekt den Minister te overwegen, of door een geldelijke tegemoetkoming de bedoelde nadeelen zooveel mogelijk kunnen worden te niet gedaan,

en gaat over tot de orde van den dag.

Voorgesteld door negen leden, kan deze motie van orde een onderwerp van beraadslaging uitmaken.

De Voorzitter: Ik stel voor deze motie van orde te behandelen bij de beraadslaging in het algemeen over deze afdeling.

Daartoe wordt besloten.

De heer Kersten: In de tweede plaats wensch ik enkele opmerkingen te maken in verband met den toestand, waarin verschillende tandtechnici verkeerden. Ik kan mij aansluiten bij hetgeen de mij voorafgaande sprekers, die de belangen van deze menschen hebben bepleit, in het midden hebben gebracht.

Inderdaad, hier staan groote belangen van een groep menschen op het spel. In de eerste plaats de belangen van de jongere tandtechnici, die uitgesloten werden van het meedoen aan een voor anderen geopend examen. Dat uitsluiten — dr. Vos heeft het straks gezegd en ik heb het nimmer anders begrepen — op grond van zekere leeftijdsgrens, die door hen nog niet bereikt was, moet dezen menschen wel zeer hard gevallen zijn.

Maar vooral gaan mij ter harte de belangen van diegenen, die reeds jaren hun bestaan als tandtechnici hebben gevonden. Hun is de gelegenheid geboden éénmaal examen af te leggen. Bij dat examen is 60 pct. van de candidaten afgewezen. Mevrouw de Vries—Bruins wees er op, dat de beslissingen over de resultaten van het examen met algemeene stemmen genomen zijn. Gaarne wil ik gelooven, dat niet het minste persoonlijke element bij deze beslissingen ook maar eenigen invloed heeft uitgeoefend. Maar dat neemt niet weg, dat voor deze menschen in eens is afgesneden de mogelijkheid, in hun bestaan verder te voorzien.

Bij elk examen zal men kunnen waarnemen, dat er min geschikten zijn, die moeten afgewezen. En min geschikten bij dit examen zullen te meer moeten worden afgewezen, omdat de belangen van de volksgezondheid zeer nauw bij dit examen betrokken waren. Maar het is toch geen geheim, dat bij vele examens goede candidaten moeten worden afgewezen op grond van het feit, dat de resultaten van het onderzoek op dat moment niet voldoende werden geacht. Nu zegt de Minister, dat deze afgewezen menschen onbekwaam bleken te zijn.

Dat gaat zonder meer niet op. Bij elk examen werken factoren, die min bekwamen doen slagen en beter bekwamen doen afwijzen. Ik kan niet anders zien dan dat het billijk ware, dat den tandtechnici, die niet tot de gelukkigen behooren, de gelegenheid wordt geopend een nieuw examen af te leggen. Welk bezwaar zou er toch bestaan, om dezen menschen de gelegenheid tot een nieuw examen te heropenen? Ik kan niet inzien, dat mevrouw de Vries—Bruins recht had om te zeggen, dat het heropenen van de mogelijkheid tot het afleggen van een examen een slag zou zijn in het aangezicht van de examencommissie. Verre van dat. Ik wil, met waardeering voor de examencommissie, voor deze menschen een nieuwe gelegenheid openen, n.l. dat zij door het afleggen van een examen voor de tweede maal in de gelegenheid zouden komen hun beroep voort te zetten. Gesteld nu, dat er onoverkomelijke bezwaren aan verbonden waren om, zolang zij de bevoegdheid, die een gevolg is van het slagen voor dit examen, niet hebben verkregen, hun praktijk uit te oefenen, dan nog zou voor deze menschen in de toekomst de gelegenheid billijkerwijs geopend moeten worden, om bij een vernieuwd examen blijk te geven, dat zij voldoen aan de eischen, die aan tandtechnici worden gesteld. Ik heb een geslaagde hooren zeggen, dat inderdaad zeer bekwame menschen, die uiterst nauwgezet hun bedrijf uitoefenden, zijn afgewezen. Het is voor die menschen dubbel hard, dat er voor hen niet de minste gelegenheid meer bestaat, om ooit in hun beroep terug te keeren. Zij worden uitgesloten. In elk geval, en dat is mij sympathiek in de motie van mevrouw Bakker—Nort, hoewel die voor mij overigens niet van groote betekenis is, zou ik uitstel willen bepleiten tot na 1 December. Deze niet-geslaagden worden buiten hun brood gesteld. Dat is het harde van de zaak. De Regeering heeft eenmaal zekere bevoegdheden aan deze menschen toegekend en deze bevoegdheden worden hun nu ontnomen. Zou nu de Regeering gaan zeggen: dan moeten ze maar gesteund worden, dan wil het mij voorkomen, dat dat niet de weg is. Deze menschen moeten niet op steun van de Regeering leven, maar ze moeten in staat gesteld worden door het verrichten van eigen werk in hun onderhoud te voorzien. Ik moet mij dan ook tegen de motie van mevrouw de Vries—Bruins verklaren. Het getal werklozen behoeft in dezen tijd toch waarlijk niet vergroot te worden. Een andere betrekking is voor deze menschen heel moeilijk te vinden, terwijl zij van de tandartsen geen hulp hebben te verwachten. Indertijd hebben wij, bij een geheel ander geval, n.l. dat van autobusdiensten, dit gehad, dat de Regeering eenmaal verkregen bevoegdheden ging ontnemen. Ik heb dat altijd als een onbillijkheid gevoeld en ik voel het ook als een onbillijkheid, wanneer voor die 60 pct afgewezenen niets meer gedaan zal worden.

Ik zou er daarom bij den Minister zeer ernstig op willen aandringen aan deze menschen nogmaals gelegenheid te geven om van hun bekwaamheid blijk te geven. De Minister opene den weg, dat bij herexamen deze categorie van menschen zou mogen komen tot het verder uitoefenen van de praktijk als tandtechnicus.

De heer Aalberse: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou een enkel woord willen spreken over de quaestie, die ons al zooveel jaren in de Kamer heeft beziggehouden, en die blijkbaar niet tot een eindoplossing kan komen, nl. die van de tandtechnici. Er zijn bereids ingediend twee moties, één van mevrouw Bakker—Nort en één van mevrouw de Vries—Bruins.

Wat de eerste motie betreft, kan ik mij voorstellen, dat de Minister zal moeten zeggen, dat hij, door met die motie mee te gaan, door toe te zeggen, dat hij in die richting zal handelen, een verantwoordelijkheid op zich zou nemen, die hij toch werkelijk niet dragen kan. Wij hebben hier te doen met personen, die onderworpen zijn geweest aan een examen om hun praktische bekwaamheid te onderzoeken, een examen, waarvan mij van meer dan één zijde is verzekerd, dat het met groote clementie is afgenomen, met de bedoeling om, voor zoover eenigszins mogelijk was, die personen, waarvan men wist, dat ze buitengewoon gedupeerd zouden worden, wanneer zij afgewezen werden, door te laten gaan. Na een dergelijk examen voor personen, die daar verklaard zijn niet voldoende bekwaamheid te bezitten, de verantwoordelijkheid op zich te nemen, dat men hen toch gedurende een betrekkelijk langen tijd — want het moet een vrij lange tijd zijn, anders zou men hen niet helpen — de bevoegdheid zou geven de praktijk zelfstandig uit te oefenen, zou een verantwoordelijkheid zijn, die de Minister niet dragen kan. Veronderstel, dat eenige maanden daarna zich eens een frappant geval zou voordoen van een verkeerde behandeling door iemand, dien men voor een betrekkelijk langen tijd de bevoegdheid had gegeven, nadat was vastgesteld, dat hij niet voldoende bekwaam was, ik zou niet graag, als ik in de plaats van dezen Minister was, daarvoor verantwoordelijk zijn.

Daarom is geheel iets anders de motie van mevrouw de Vries—Bruins, die zich, meen ik, ten deze op dat zelfde standpunt stelt als ik. Ik laat nu daar de juridische quaestie, in de Memorie van Antwoord geopperd, of de Minister het formeel juridisch zou kunnen doen, nu eenmaal die termijn door hem is bepaald op 1 December a.s., omdat ik van veel meer belang acht de zaak zelf en de verantwoordelijkheid, die de Minister door wijziging van het besluit op zich zou nemen.

Wat mevrouw de Vries—Bruins wil, is dit: Zij gaat uit van de redeneering, dat deze menschen onder andere Ministers van Arbeid, Handel en Nijverheid een visum hebben gekregen, dat achteraf is gebleken ten onrechte te zijn gegeven. Toen heeft men uit medelijden met die personen hun nog gelegenheid gegeven om een examen te doen. Een gedeelte, de helft ongeveer, is in dat examen geslaagd, maar nu die andere helft. Die menschen hebben toch volkomen te goeder trouw kunnen meenen, dat zij, toen zij dat visum onder die vorige Ministers hadden gekregen, nu volkomen wettelijke bevoegdheid hadden. Is dat nu geen reden, om, waar hier klaarblijkelijk fouten zijn gemaakt, die menschen eenigermate te gemoet te komen en hun een schadeloosstelling te geven? Ik vind dit een heel andere zaak dan die

van de motie van mevrouw Bakker—Nort. Hierover zou ongetwijfeld te denken zijn. Iets anders is, wat als het criterium voor die schadevergoeding of tegemoetkoming in schade zou moeten worden gesteld, en hoe groot dat bedrag zal worden, dat dan zou zijn te betalen.

Maar er is een andere weg, die m.i. veel meer voor de hand ligt, om deze menschen, die het eerste visum gekregen hebben, te helpen. Laat deze menschen trachten bevoegd te worden, door de gewone examens voor tandarts af te leggen. Daar is een moeilijkheid; er zijn er, die inderdaad ook dien weg uit willen en de studie voor tandarts in Utrecht reeds begonnen zijn, maar nu blijkt, dat zij niet toegelaten kunnen worden tot het theoretisch examen, dat is het eerste examen, en daarna krijgt men nog het practische examen, op grond, dat zij niet hebben diploma H. B. S. of eindexamen gymnasium.

Als wij deze menschen willen helpen op een weg, waarbij de Minister ook ten aanzien van de volksgezondheid geheel verantwoord is en waar hij heelemaal geen moeite krijgt met zijn ambtgenoot van Financiën, zou dit zoo moeten zijn, dat wij deze personen in de wet van 1878, houdende regeling der voorwaarden tot verkrijging der bevoegdheid van arts, tandarts, apotheker, vroedvrouw en apothekersbediende, onder art. 9 opnemen onder die categorieën, die toegelaten worden tot het theoretisch examen, en dus vanzelf, als zij dat examen met succes afleggen, ook tot het practisch examen. Ik geloof, dat dit voor deze menschen ongetwijfeld te doen is.

Nu zullen er bij zijn, die daarmede niet zijn geholpen, die reeds op leeftijd zijn en daarom deze studie niet meer kunnen maken. Welnu, misschien zou dan voor hen overwogen kunnen worden, of ze op de door mevrouw de Vries—Bruins aangewezen wijze zouden kunnen geholpen worden. Maar ik geloof in ieder geval, dat het veel logischer is te trachten in de door mij aangegeven richting alsnog deze menschen te helpen.

In dat zelfde verband zou ik nog een andere opmerking willen maken en dat is eigenlijk de reden waarom ik het woord gevraagd heb, nl. over degenen, die nu wel geslaagd zijn, hetzij degenen, die naderhand geslaagd zijn voor het practische examen volgens de wet van 29 April 1928.

Hier is nu een fout — en daarom wil ik daarover zelf ook spreken —, die door mij begaan is. Men praat altijd over fouten, die door andere Ministers van Arbeid begaan zijn, hier is nu een fout, die door mij begaan is.

Volgens de wet van 1925 zijn deze menschen bevoegd tot de volledige tandprothese en in de Memorie van Toelichting heb ik gezegd: daaronder versta ik, wat de Hooge Raad in het bekende arrest er onder verstaan heeft. Achteraf is mij echter gebleken, en ik zou het zeker niet zoo gemaakt hebben, als mij dat toen voldoende duidelijk was geweest, dat de volledige tandprothese in dit geval een absoluut foutieve formulering is. De heer Duys heeft er in vorige jaren op zeer drastische wijze op gewezen met het geval, dat een

grootvader met zijn kleinzoontje naar den tandheekkundige gaat. Deze is volkomen bevoegd, omdat hij bevoegd is tot het uitoefenen van de volledige tandprothese, den grootvader 32 tanden en kiezen te trekken, maar als het kleine jongetje een melktandje heeft, dat hem pijn doet en los zit en dat de tandheekkundige met de vingers kan wegnemen, mag hij dat niet doen, omdat het niet behoort tot de tandprothese.

Dat is een zeer groote dwaasheid.

Hoe is die zaak nu in orde te maken? Ik geloof op ongeveer dezelfde wijze als ik zoeven aangaf voor die andere personen. Ik heb, eerlijk gezegd, er over gedacht, dat het eigenlijk het verstandigste was het in dien zin te veranderen om in plaats van de bevoegdheid tot volledige tandprothese eenvoudig dezelfde bevoegdheid te geven als aan de tandartsen, zooals indertijd bij de invoering van de wetten op de uitoefening van de geneeskunst ook bepaald is, dat de plattelandsgeneesheeren, als overgangsbepaling, de volledige bevoegdheid kregen.

Het is mij bekend, dat de betrokkenen zelf het niet zoo wenschen, omdat met het oog op het voorbeeld van de geschiedenis van de plattelandsgeneesheeren, die door de andere medici als minderwaardig met den nek werden aangezien, zij eigenlijk niet zoo gemakkelijk de bevoegdheid van tandarts zouden willen krijgen door een enkele aanduiding in de wet, maar wel in de gelegenheid zouden willen gesteld worden om het practische examen van art. 8 van de wet, houdende regeling der voorwaarden tot verkrijging der bevoegdheid van arts, tandarts, apotheker, vroedvrouw en apothekersbediende, af te leggen.

In art. 9 dier wet staat, dat men bevoegd is, dat practisch examen af te leggen, indien men eerst heeft afgelegd het theoretisch examen.

Welnu, door een buitengewoon eenvoudige wetswijziging zou deze zaak te regelen zijn, wanneer nl. het eerste lid van artikel 9 zou luiden:

„Bevoegd tot het afleggen van het practisch tandheekkundig examen zijn: 1°. zij, die hebben gekregen de bevoegdheid van tandheekkundige, en 2°. zij, die hebben afgelegd het theoretisch tandheekkundig examen.”

Zij worden dan gelijkgesteld met de personen, die het eerste examen voor tandarts hebben afgelegd. Daarvoor hebben zij het visum krachtens de commissie-Limburg of een diploma krachtens het practisch examen, dat zij hebben afgelegd.

Ik geloof, dat op deze wijze de zaak in orde zou komen. Er zouden enkelen overblijven, die niet bereid zijn, zich de moeite te geven van het afleggen van het practisch examen, hoewel dat voor hen niet zoo moeilijk is. Zij zullen dan in de practijk zitten voor de moeilijkheid, dat er gevallen zijn, waarin zij in strijd komen met de wet, of patiënten moeten wegsturen, wat des te zonderlinger is, omdat zij veel ernstiger dingen wel mogen doen en het meer eenvoudige niet.

Mevrouw de Vries—Bruins heeft dit denkbeeld bij voorbaat bestreden maar er bij gevoegd, dat, als men in deze richting wilde gaan, men het misschien zou kunnen doen in aansluiting bij het laatste lid van artikel 9, welk lid luidt:

„Bij algemeenen maatregel van bestuur wordt, na ingewonnen advies van de senaten van de Rijksuniversiteiten, aangewezen welke getuigschriften of diploma's aan de bezitters vrijstelling verleen en hoever die vrijstelling strekt.”

Er zou dus niet eens een wetswijziging noodig zijn, maar wij zouden kunnen volstaan met een algemeenen maatregel van bestuur. Maar ik betwijfel, of dat hier toepasselijk zou zijn, omdat voor mij de vraag is of dat visum, verleend krachtens de wet van 1925, door de commissie-Limburg niet geschrapt, kan genoemd worden een diploma of getuigschrift. Daarom zou ik meenen, dat de weg, dien mevrouw de Vries—Bruins aangeeft, toch niet de goede weg is, maar dat het veel beter is, als de Minister dezen kant uit wil, de zaak, die zoo gemakkelijk in orde te brengen is, in orde te brengen — en daarop zou ik willen aandringen — door die kleine wijziging in art. 9. zooals door mij is aangegeven.

Mijnheer de Voorzitter! Ik weet, dat, wanneer ik hierover een motie indien — die ik al gereed heb —, dan leden van bijna alle groote fracties hier bereid zouden zijn, die mede te onderteekenen, maar in de eerste plaats houd ik niet erg van moties en in de tweede plaats vertrouw ik, dat, na hetgeen de Minister reeds verklaard heeft in de Memorie van Antwoord, de Minister zoo zal antwoorden op dit punt, dat het niet noodig zal zijn, met een motie te komen. Maar ik kan hem de verzekering geven, dat, als ik een motie zou indienen, ik daaronder handteekeningen zou krijgen uit vrijwel alle groote fracties. Nu kan men niet vooruit zeggen, dat de meerderheid der Kamer er dus vóór is, en ik vind het ook beter, niet over een dergelijke motie te laten stemmen, maar het wekt toch wel de gedachte, dat het idee, om deze zaak aldus te regelen, eigenlijk in de geheele Kamer aanhangers vindt.

De heer van der Heide: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou in het kort over een tweetal zaken willen spreken. In de eerste plaats over de tandtechnici, d.w.z. een kleine groep daarvan, een groep, zeven in getal. Dat zijn die menschen, waarover gesproken wordt in het Voorloopig Verslag; de menschen, die een verklaring hebben, dat zij vóór 1 Juni 1913 de volledige tandprothese als beroep hebben toegepast, dat hun opleiding waarborg was, dat zij daartoe bekwaam waren. Deze menschen hebben daarmede naar mijn gevoelen een zeker recht verkregen om hun beroep uit te oefenen en toen het examen werd ingesteld, wilden deze menschen zich daaraan gaarne onderwerpen, maar het is niet zoover gekomen, want zij zijn niet toegelaten; ten eerste was hun leeftijd een bezwaar en later bleek

het, althans bij enkelen, dat de overgelegde bewijzen niet deugdelijk waren. Ik leg er den nadruk op, dat die bewijzen vroeger blijkbaar wel deugdelijk waren bevonden. Nu ken ik verschillende van deze menschen, en ik weet, dat er zeer bekwame menschen onder zijn, die straks na 1 December broedeloos zullen worden.

Nu is mijn vraag deze: als de Minister zou ingaan op de mij zoo juist lijkende gedachte van den heer Aalberse en hij zou een aantal menschen toelaten tot het theoretisch en later tot het practisch examen, waarvoor een kleine wetswijziging noodig zou zijn, zou de Minister dan niet bereid zijn om ook voor die 7 personen de mogelijkheid te openen zich eveneens voor dat theoretisch en practisch examen te bekwamen? De Minister, althans dat is de indruk, dien ik daarvan uit de Memorie van Antwoord krijg, staat daar niet volstrekt afwijzend tegenover. Hij zegt niet: neen, dat zal niet gebeuren, maar hij zegt: dat zou niet kunnen gebeuren zonder wetswijziging. Daaruit heb ik de hoop geput, dat de Minister, wanneer hij de wet wijzigt, alsnog die zoo zal wijzigen, dat ook deze kleine groep van 7 personen van die wetswijziging zal kunnen profiteeren, zoodat ook zij tot het theoretisch en later tot het practisch examen in Utrecht zullen kunnen worden toegelaten.

De heer B o o n: Met belangstelling heb ik gehoord de redevoeringen van mevrouw Bakker—Nort en van dr. Vos met betrekking tot de positie van de tandtechnici, met belangstelling, maar niet met instemming, want hoe ook mijn gemoed door hen ontroerd is, overtuigd ben ik door hun redevoeringen niet geworden.

Ik herinner er aan, dat ik een dergenen ben geweest, die in 1925 zeer ernstig er op hebben aangedrongen, dat een regeling zou komen voor de tandtechnici, wier positie gewijzigd was door de wet van 1913, hoewel dat niet de bedoeling van den wetgever was geweest.

Niemand heeft voorzien, welke groote misère hieruit zou voortvloeien. Wij hebben gekregen de gedupeerde tandtechnici, de dubbel gedupeerde tandtechnici en wij hebben op het oogenblik de tripel gedupeerde tandtechnici. Na de wet van 1925 heeft de Kamer geoordeeld, dat de wet te ruim was toegepast en daarop hebben wij gekregen in 1926 het revisie-wetje en de commissie-Limburg. Daardoor werd aan velen het tweede visum onthouden. Toen hebben wij in de Kamer het bezwaar gekregen, dat de wet ditmaal weer te weinig ruim was toegepast, waaruit blijkt, dat het ambt van Minister niet altijd eenvoudig en aangennaam is. Wij hebben daarop gekregen de wet van 1929, waarin werd gegeven een practisch examen. Het overgrootste deel van de Kamer is daarmede akkoord gegaan. Destijds is door mevrouw de Vries—Bruins gepleit ook voor een theoretisch examen. Ik was daartegen, omdat een groot aantal van die menschen, die zeer bekwam waren, ten onrechte zou worden afgewezen, maar met het practisch examen heb ik mij volkomen vereenigd.

Daarna moest het uit zijn voor de afgewezenen en moest de Minister een bepaalden datum vaststellen; daarvoor heeft hij genomen den

datum van 1 December. Toen kwamen klachten van afgewezenen en adressen van afgewezenen.

Mijnheer de Voorzitter! Nu zegt mijn geachte voorbuurman: De eischen van het examen hadden zoo gesteld moeten zijn, dat vrijwel ieder, die daaraan deelnam, zou slagen. Maar dan hadden wij dat examen niet noodig en hadden wij kunnen zeggen: Wij geven aan al die menschen het tweede visum.

Ik heb den zeer sterken indruk, dat het examen zeer clement is gehouden. Het eenige motief, waarom men hier in de Kamer op deze zaak zou kunnen terugkomen, is, dat de eischen te zwaar zijn gesteld en het examen te moeilijk is gemaakt, maar deze eischen zijn niet te zwaar gesteld en men heeft geruimen tijd gehad om zich voor te bereiden. Ik heb zeer sterk den indruk, dat men alles gedaan heeft om de menschen er door te halen, te sleepen, te trekken. Maar er waren hopelooze gevallen.

Nu heeft mevrouw Bakker—Nort een motie ingediend, om den termijn van 1 December te verlengen. Ik zal deze motie niet persifleeren, door, zooals mevrouw de Vries—Bruins gedaan heeft, te zeggen, dat men den termijn dan wel kan stellen op bijv. 2 December of 10 December. De bedoeling van de motie is natuurlijk geweest, om den termijn te stellen op bijv. een jaar, omdat dan in dien tijd kan worden overwogen, of een nieuw examen kan worden gedaan of dat andere maatregelen moeten worden getroffen. Dan zou men vermoedelijk krijgen quadrupel gedupeerden. Het spreekt vanzelf, dat de menschen, die dan worden afgewezen, zullen zeggen, dat er weer iets onredelijks geschiedt. Men zal zien, dat een groot aantal van die candidaten wederom zal zakken en dan krijgt men in de Kamer weer de klacht: ja, maar waarom moeten die menschen, die al dien tijd de praktijk hebben uitgeoefend, worden afgewezen, en dat zal ad infinitum doorgaan, tot er geen enkele afgewezene meer over is.

Ik heb volstrekt niet het gevoel, dat het rechtsgevoel zoo gekrenkt is. Dr. Vos zegt: hoe meer men tracht het recht te dienen, hoe meer het recht gekrenkt wordt; *summum jus summa injuria*. Ik ben altijd huiverig als medici juridische adagia aanhalen. Het rechtsgevoel is niet gekrenkt, alleen het medelijden wordt opgewekt, doordien men zegt: het is ellendig, dat deze menschen, die de praktijk reeds hebben uitgeoefend, door de beslissing van de Kamer, die gezegd heeft, dat het te ruim is toegepast, voortaan de praktijk niet meer zullen kunnen uitoefenen. Dat wekt op tot medegevoel. Maar er is een ander adagium: *Lites finiri oportet*. Het moet uit zijn; wanneer wij dat niet doen, dan krijgen wij de volgende jaren, wanneer er weer examens zullen zijn, weer een aantal menschen, die worden afgewezen, en dat zou voortduren, Mijnheer de Voorzitter, ik herhaal het, tot de laatste tandtechniker zou zijn uitgestorven.

Er wordt door den heer dr. Vos geklaagd over die jongelieden, die op hun 16de jaar de volledige tandprothese zouden hebben uitgeoefend en die zonder meer niet tot het examen zouden zijn toegelaten. Ik neem aan, dat men ook, zooals het geval is bijv. op muzikaal

gebied, wonderkinderen heeft op tandprothetisch terrein. Maar de Minister heeft daar ook rekening mee gehouden, want hij heeft ook wat betreft die wonderkinderen van 16 jaar een onderzoek ingesteld. Ik geloof dan ook, dat deze klacht volkomen ongefundeerd is.

Nu geloof ik ook, dat wat mevrouw de Vries—Bruins zegt; nl. dat er menschen zijn, die in een ellendige positie komen door fouten van de Regeering, volkomen juist is. Die menschen hebben eerst het visum gekregen en zij hebben gemeend, dat zij de praktijk zouden kunnen uitoefenen. Toen is er een storm in de Kamer opgegaan; men was te ver gegaan, en de Kamer heeft een wijziging aangebracht en in 1929 is het practisch examen gekomen. Die menschen zijn gedupeerd. Daarom voel ik voor de stelling van mevrouw de Vries—Bruins; nl. dat wij verplicht zijn die menschen een behoorlijke schadeloosstelling te geven.

De heer Aalberse geeft een andere oplossing, nl. dat zij zullen worden vrijgesteld van examen gymnasium of H. B. S. en dan het theoretisch en practisch examen te Utrecht zullen kunnen doen. Daar voel ik wat voor; ik wil het denkbeeld gaarne steunen, maar of er velen mede zullen worden geholpen; ik geloof het niet. De theoretische kennis ontbreekt over het algemeen, en ik geloof, dat velen op een leeftijd zijn gekomen, dat zij dat examen niet meer zullen kunnen doen.

Ik heb voorts met volkomen instemming gezien, dat de heer Aalberse het boetekleed heeft aangetrokken. Ik heb zelf er een even onjuiste opvatting over gehad en ik heb mij ook vergist en gemeend; dat wij met de woorden van het bekende arrest van den Hoogen Raad omtrent uitoefening der volledige tandprothese volkomen gedekt waren, maar dat is niet het geval; het is gebleken uit de voorbeelden, die destijds de heer Duys gaf. De toestand is zoo, dat iemand, die de beperkte bevoegdheid heeft, vaak moet zeggen, als er iemand bij hem komt: ga maar naar een ander, ik mag niet helpen, of dat hij de wet overtreedt, en ik behoef niet te zeggen, dat ieder dan begrijpt, dat de wet wordt overtreden. Daarom ben ik het volkomen eens met den heer Aalberse, dat er wat op gevonden moet worden, en ik hoop, dat de Minister daarop in zal gaan.

Ik geloof, dat de oplossing van mevrouw de Vries—Bruins niet juist is, dat men niet kan spreken van een bevoegdheid of diploma bij dit visum; men kan niet artikel 9 toepassen, maar men moet terugvallen op artikel 8. Ik ben van meening, dat de wijze van oplossing, zooals de heer Aalberse die geeft, juist is, en ik laat het gaarne aan den Minister, daarvoor een redactie te vinden.

Wanneer dan de wet zegt: als gij dat examen gedaan hebt wordt gij ook werkelijk gelijkgesteld, dan geloof ik, dat deze zaak in de Kamer uit zal zijn en dat wij dan na 5 jaar een volledige oplossing zullen hebben verkregen, en rust in deze materie.

De heer Slotemaker de Bruïne: Mijnheer de Voorzitter! Over de quaestie van de tandtechnici maar een kort woord. Alle

onderwerpen, die vanmiddag in de Kamer behandeld zijn, zijn ook vroeger wel in de Kamer behandeld, terwijl daaromtrent tevens besissingen zijn genomen en nu geloof ik, dat het verstandig zou zijn van de Regeering en van de Kamer, om alleen terug te komen op genomen beslissingen, wanneer er een novum is. Vroeger heeft de Kamer welbewust bij meer dan één wetsontwerp de zaak overwogen, en ik geloof niet, dat het verstandig zou zijn nu met nieuwe besluiten te komen, omdat men niet weet welke volgende nieuwe punten uit de eerstkomende nieuwe punten zullen voortkomen.

Wat betreft de gedachte van den heer Aalberse zou ik den Minister willen vragen of deze van oordeel is, of wij ook hier een vraag hebben, die ons weer zal plaatsens voor andere consequenties. Indien dat naar het oordeel van den Minister niet het geval is, ben ik aanvankelijk geneigd de gedachte van den heer Aalberse te steunen.

De heer van de Bilt: Mijnheer de Voorzitter! Met een enkel woord zou ik willen steunen het betoog van mevrouw Bakker—Nort in zake de tandtechnici, om nl. de niet toegelaten technici alsnog uitsstel te verlenen, om hun tijd te gunnen zoo noodig naar een ander vak te kunnen uitzien.

De Minister zegt wel in de Memorie van Antwoord, dat dat niet gaat, maar het komt mij voor, Mijnheer de Voorzitter, dat dat slechts formeel is. Ik heb zoo het idee, dat de Minister wel een weg zal weten te vinden om dit te bereiken, als de Kamer hem daarin steunt. Ik zou den Minister willen verzoeken in eerste instantie de motie niet boudweg af te wijzen, omdat het ook voor den Minister wellicht van eenig belang is te weten hoe de Kamer in haar geheel over het geval denkt.

Mijnheer de Voorzitter! De toestand voor de tandtechnici, die wel het visum kregen, maar niet slaagden bij het examen — en een groot procent slaagde niet —, de toestand van deze menschen, huisvaders van 40 jaar en ouder, menschen met een gezin, wordt verschrikkelijk.

Ze hebben jarenlang tot tevredenheid hunner cliënten — anders zouden zij die immers vanzelf verloren hebben — gewerkt en hun brood verdiend. Nu zegt de Regeering tot hen: ophouden. Het is waar, ze stelde hen eerst in de gelegenheid examen te doen, maar menschen op dien leeftijd zijn geen geschikte examinandi meer, te meer daar zij wisten, dat hun geheele bestaan er van afhing, het bestaan van vrouw en kinderen. Dat maakte velen van hen zenuwachtig en niet in staat om werk, dat zij in de praktijk geheel onder de knie hadden, op het examen zoo goed te verrichten als zij onder normale omstandigheden wel zouden hebben gekund.

Wij hebben hieromtrent twee medische adviezen gekregen, één van dr. Vos en één van mevrouw de Vries—Bruins. De deskundigen zijn het in dezen niet eens, wat meer voorkomt. Als leek ga ik voor mijn gevoel het liefst mee met dr. Vos.

Na twee jaar staan wij weer voor dezelfde feiten, zegt mevrouw de Vries—Bruins. Daarom zou ik ook willen, dat de Minister den

mensen nog eens gelegenheid gaf opnieuw examen te doen. Wat de geldelijke uitkeering betreft, het komt mij voor, dat de mensen daarmee niet geholpen zijn.

Ik zeide reeds, dat ik de motie van mevrouw Bakker—Nort gaarne wil ondersteunen. Daarin is geen tijd genoemd, maar ik meen, dat daarin eenig opzet gelegen kan zijn, om den Minister niet te binden aan een bepaalden datum; anders vermoed ik, dat er in zou staan: na twee jaar.

Ik kan het ook niet eens zijn met wat de heer Aalberse opmerkte wat betreft den fatalen datum van 1 December.

Ik zou alleen dit willen aanvoeren. Reeds jaren hebben deze mensen zonder ongelukken de praktijk uitgeoefend. Waarom dreigt nu eensklaps gevaar? Ik vermag dat niet in te zien. Iets anders is het om de afgewezenen toe te laten tot het examen van tandarts, zooals die geachte afgevaardigde voorstelde.

Ik meen, dat dit kan, maar subsidiair en naast het andere. Laat de Minister den fatalen termijn van 1 December dus een paar jaar later stellen, zoodat deze mensen zich intusschen aan het leven kunnen aanpassen. De Minister vergete niet, dat de meesten zich de aanschaffing van dure installaties hebben moeten getroosten, die volkomen waardeloos zullen worden. Ik herhaal dus, dat ik zou willen, dat de Minister hun nog eens gelegenheid gaf om examen te doen, althans om nog eens proeven van bekwaamheid af te leggen. In welk vak heeft men niet de gelegenheid om meer malen examen te doen? Als de Minister zich goed den toestand van deze mensen indenkt, zal hij zeker, naar ik hoop, bereid zijn hun hierin eenige tegemoetkoming te toonen en niet nu reeds la mort sans phrase uitspreken.

De heer S n o e c k H e n k e m a n s: Mijnheer de Voorzitter! Het zij mij vergund nog enkele woorden te spreken over het vraagstuk, dat hedenmiddag verschillende geachte afgevaardigden heeft beziggehouden, nl. de quaestie van de tandtechnici. Ik zal mij echter na al het gesprokene bepalen tot één categorie, nl. de zeer kleine categorie van zeven personen, die, hoewel zij in 1925 het visum hebben gekregen, niet tot het examen voor tandheekkundige werden toegelaten. Door verschillende afgevaardigden is in het bijzonder gewezen op de hardheid en de moeilijkheid van den toestand, zooals die nu zal ontstaan voor de tandtechnici, die niet voor dit examen zijn geslaagd. Ik wil dat niet ontkennen, maar het dreigend kwaad treft toch nog pijnlijker degenen, die niet tot het examen zijn toegelaten. Het zijn er 7, die dus als het ware met name kunnen worden aangewezen. Het treft ons, dat in de Memorie van Antwoord de Minister met zoovele woorden zegt, dat omtrent deze 7 een andere gedragslijn is gevolgd dan ten aanzien van de andere gegadigden. De Minister schrijft in de Memorie van Antwoord:

„Ten aanzien van de personen, die vóór 10 Juni 1913 niet ouder waren dan 16 jaar, heeft de ondergeteekende het vermoeden doen gelden, dat het op zich zelf onwaarschijnlijk was, dat

zoo jeugdige personen de volledige tandprothese als beroep zouden hebben uitgeoefend, maar dat deze onwaarschijnlijkheid voor deugdelijk bewijs zou moeten wijken. Bij speciaal onderzoek is helaas het bewijs niet deugdelijk gebleken."

De Minister stelde dus ten opzichte dezer candidaten het vermoeden van onwaarschijnlijkheid. Dit vermoeden beheerschte den toestand. Terwijl bij de anderen alleen de stukken werden nagezien, werd bij deze zeven het onderzoek begonnen met een vooropgesteld vermoeden van onwaarschijnlijkheid. Hiermede is dus uitgemaakt, dat de stukken van die 7 personen ietwat anders zijn bezien dan de stukken van anderen. De Minister stemt dit toe. Het staat ook duidelijk in de Memorie van Antwoord. Echter dit is juist hetgeen ik zoo bijzonder betreur.

Het is waar, dat deze zeven iets jonger waren dan anderen; maar zij hadden toch gedurende jaren door bekwaamheid, door hun werken getoond niet minder te zijn dan anderen; zij hebben ook 5 jaren lang, van 1925 tot 1930, met goedkeuring en toestemming van de Regering het ambt uitgeoefend. Nu zijn die zeven menschen niet tot het examen toegelaten, terwijl aan de anderen althans de gelegenheid werd geboden te toonen wat zij presteerden. Ik vind dit voor die menschen daarom zoo buitengewoon ernstig, omdat, wanneer zij in die uitzonderingspositie blijven, en wanneer er dan iets zou gebeuren in den geest van den gedachtengang van den heer Aalberse — wat ik zeer zou toejuichen —, dat de gelegenheid werd geboden het practisch arts-examen af te leggen, deze 7 ook daarbuiten zouden vallen. Ik zou er dus bij den Minister ernstig op willen aandringen op de belangen van die zeven menschen bijzonder te letten. Formeel is misschien juist, te zeggen, dat niet is aan te nemen, dat menschen van 16 jaar het vak reeds uitoefenden; maar feitelijk hebben die menschen getoond in hun leven, dat zij gelijk staan met anderen, die iets ouder waren. Men moet er niet gering over denken wat dezen menschen te wachten staat. Hun gansche bestaan is er mee gemoeid. Gedurende vele jaren heeft men dit bestaan opgebouwd en nu wordt in eens gezegd: gij moet uw werk staken. Wanneer gezegd kon worden: gij zijt niet bekwaam, dan is het iets anders; maar het is verschrikkelijk om eenvoudig te zeggen: wij stellen u niet in de gelegenheid het bewijs uwer kunde te leveren. Ik blijf er bij, dat het billijk is, dat de Minister of dien zeven menschen de gelegenheid geeft, die de anderen hebben gehad, nl. om te bewijzen hun bekwaamheid als tandheilkundige, of, als de Minister ingaat op de gedachte van den heer Aalberse om de tandheilkundigen in de gelegenheid te stellen het practisch artsexamen af te leggen, dan een weg te vinden, om ook die zeven menschen daartoe in de gelegenheid te stellen. Onder deze zeven zijn er enkelen, die in de praktijk bewezen hebben zelfs bijzonder bekwaam te zijn.

Indien deze maatregelen ten opzichte van deze zeven menschen genomen worden, zou niemand dit betreuren; integendeel; daarmede

zou een maatregel van billijkheid zijn genomen, waarvan de Minister, die hem nam, de meeste voldoening zou hebben.

De heer Duys: Mijnheer de Voorzitter! Algemeen wordt geklaagd over de misère, waarin wij nog zitten met het vraagstuk van de tandtechnici, maar ik zou toch willen vragen of dit eigenlijk niet de schuld is van de Kamer en de Regeering zelf. Er is geen land ter wereld, waar de zaak der tandtechnici op meer benepen wijze is behandeld dan hier. Had men de knoop flink doorgehakt, zooals men in het buitenland heeft gedaan, dan zou er geen tandtechnici-vraagstuk zijn. Daar heeft men eenvoudig de menschen bevoegd verklaard en daarmee was de zaak uit. Maar dat heeft men hier niet gewild. De actie van de tandartsen heeft dit succes gehad, dat wij nu in de misère zitten, ook door de groote fout van de Regeering zelf. Wie moeten nu van deze fout, van de wijze, waarop de zaak niet — maar mishandeld is, het gelag betalen? Moeten dat zijn zij, die jarenlang voor vrouw en kinderen hebben gewerkt en die hierin een bestaan hebben gevonden, en wier opleiding en werk van dien aard is, dat zij maar niet zoo heel gemakkelijk kunnen overschakelen op een ander bedrijf? Wie moeten hier de slachtoffers worden? Naar mijn meening rust hier op Regeering en Kamer de dure plicht, om alles voor deze menschen te dóen, wat mogelijk is. Ik zie in de verschillende pogingen die van uit de Kamer worden gedaan de verschillende medicamenten, die ter bestrijding van de kwaal worden aanbevolen, niet anders dan uitingen van een en hetzelfde gevoel, dat ons allen bezielt: er moet voor deze menschen iets gedaan worden. En nu kan men de motie-Bakker—Nort, die ik mede-onderteekend heb, bestrijden, men kan — omdat daar ook een zwakke kant aan is — ook bestrijden het geven van een herexamen, waarvoor ik persoonlijk het meest zou gevoelen, men kan ook de motie van mevrouw de Vries bestrijden, die voorstelt om een schadeloosstelling te geven, omdat men dan vraagt: welke basis is daarvoor, hoe moet dat zijn; men kan tegen alle maatregelen verschillende bezwaren opperen, maar met dat al zou er niets gebeuren en zou het een met het ander verworpen worden en dan zou op 1 December a.s. groote duisternis en droefheid heerschen in tal van gezinnen, waar ik dat niet zou wenschen. Ik vraag dus: laat de Regeering zelf haar standpunt bepalen en wanneer straks door onzuivere stemmingen de moties verworpen zouden worden, laat de Minister er dan toch ten volle van overtuigd zijn, dat wij allen, alle honderd, wat voor de menschen willen doen. Laat de Regeering dan niet zeggen: deze motie is verworpen, die motie is verworpen en die motie is verworpen, de Kamer wil niets, maar laat de Regeering dan daaruit de conclusie trekken: de Kamer wil wat doen, ik wil zelf ook wat doen, en laat de Minister dan zelf zijn standpunt bepalen. Laat hij dan met zijn bekwame ambtenaren van Volksgezondheid, mijnheer Peerbolte en anderen, zien, wat er te doen valt. Ik heb jaren geleden voorspeld, hoe het hier zou loopen. Op grond van de feiten kon men dat voorspellen, zonder een profeet te zijn. Ik heb de *Handelingen*

nog eens nagelezen, wat ik daaromtrent gezegd heb en ik moet zeggen: het is tot op de letter uitgekomen.

In de eerste plaats nu iets over de motie van mevrouw Bakker-Nort. Deze motie bepleit uitstel en naar mijn meening is daarin te recht geen termijn genoemd. Ik geef toe, dat er iets kroms in zit, dat een aantal menschen, die door een commissie officieel apert onbekwaam worden verklaard, ik zeg: ik geef toe, dat het eenigszins dwaas is om die menschen toch op de patiënten los te laten. Dat is echter maar zeer formeel, want inderdaad hebben deze zelfde menschen toch reeds sinds 1913 de praktijk ook uitgeoefend, met medewerking van de Regeering. Als toevallig de wet wat later in werking was getreden of de commissie om de een of andere reden nog geen examen had kunnen afnemen, zouden die menschen dat vandaag ook nog doen. Men moet hier meer kijken naar de werkelijkheid dan naar het zuiver formeele.

Nu zegt men: geef herexamen. Ik zou daarvoor ook het meest voelen, maar laat de Minister dan bedenken en ieder, die de motie van mevrouw Bakker-Nort heeft bestreden, ook de heer Aalberse, dat, wanneer men dien menschen herexamen wil geven, men moet beginnen met hen in de praktijk te laten, zoodat men dan ook weer voor het geval staat, dat men uitstel geeft en hen dus niet op straat zet, want men kan niet zeggen: wij zullen u de gelegenheid geven tot herexamen, maar u scheidt 1 December met uw praktijk uit.

Ik wensch geen critiek te uiten op de examencommissie, noch op haar samenstelling, noch op de wijze, waarop zij het examen heeft opgevat. Er zaten twee tandtechnici in, twee bekwame tandartsen, een lector aan de universiteit te Utrecht, en alles is gedaan om het den menschen gemakkelijk te maken, maar dat neemt niet weg, dat er een groot verschil is of men examen doet aan een universiteit op 22 of 25-jarigen leeftijd, en als men zakt hoogstens een standje krijgt van pa of moe, al valt dat ook niet mee — ik denk, dat de zoon van den heer Loerakker het gemakkelijk zal hebben als hij zakt, want een goed vader en zacht man als de heer Loerakker zal zijn zoon niet den nek omdraaien als deze met een testimonium van gezakt thuishkomt —, maar zoo iemand kan weten, dat hij toch weer examen kan doen over enkele maanden, misschien over een jaar — ik heb gehoord, dat in Leiden iemand 30 of 40 jaar heeft gestudeerd, en toen hij klaar was een bordje op zijn deur zette: medicus, dr., arts, maar voor ernstige gevallen hiernaast —, maar bij deze menschen is het heel wat anders, want zij gaan naar zoo'n examen toe met het gevoel: het is to be or not to be, want alles hangt er van af. Thuis zitten vrouw en kinderen te wachten en als ik zak, beteekent het volslagen geguillotineerd te zijn.

Nu kan een commissie de menschen nog zooveel op hun gemak trachten te zetten, er zijn er nog altijd velen, die daarop niet reageeren. Daarom vraag ik den Minister, doe wat om de menschen te helpen. Ik weet, het is een moeilijk geval, maar indien er geen moei-

lijke gevallen waren, hadden wij geen bekwamen Minister, zooals thans achter de groene tafel deze bewindsman, noodig.

Maar wat men ook voor deze menschen zal willen doen, altijd zal men moeten komen tot verlenging van den termijn van 1 December, omdat de Minister toch niet vóór 1 December het overleg met zijn ambtenaren omtrent hetgeen hij in deze wil doen, kan beëindigen en zelfs degenen, die een examen willen, zullen dit moeten toestemmen.

Nog een enkel woord over hetgeen de heer Aalberse heeft gezegd. Ook dit is een denkbeeld, dat ik eenige jaren geleden heb geopperd en de heer Aalberse heeft er te recht aan herinnerd, dat ik toen dien grootvader met dien jongen ter sprake heb gebracht. Maar er is een groot gevaar, dat daarbij ontstaat. De menschen, die thans bevoegd zijn verklaard tot volledige tandprothese, kunnen die prothese niet uitoefenen en tevens gebonden zijn aan de nauwe grenzen door den Hoogen Raad getrokken. Zij kunnen niet tot hun patiënten zeggen, nu moet ik uitscheiden, ga maar even naar den overkant naar een dokter en kom dan terug. Zij oefenen dus de praktijk uit op een wijze, die hen elk oogenblik met den strafrechter in aanraking kan brengen.

Ik heb dezer dagen een geval meegemaakt, dat ernstig riekt naar chantage. Iemand heeft zich jarenlang laten behandelen door een volkomen bevoegd verklaard tandheekkundige, zeer bekwaam in zijn vak en met een groote praktijk. Hij vertikt het nu de rekening te betalen en laat nu zoo'n tandheekkundige maar probeeren de rekening te incasseeren. Dat gaat niet, want hij heeft iets gedaan in strijd met het Wetboek van Strafrecht. Daarom vind ik het denkbeeld van den heer Aalberse ook zoo sympathiek!

Iedereen in de Kamer moest dit denkbeeld eigenlijk acceptceeren, omdat het ook in het belang van de volksgezondheid is. Wij hebben eenmaal tandheekkundigen, die bevoegd zijn tot prothetische behandeling. Die praktijk wordt uitgeoefend en geduld. Wat is nu mooier dan dezen menschen een prikkel te geven om examen af te leggen, niet een Ersatz-examen voor een parate commissie, neen, een examen als bedoeld is in art. 8 van de wet. Ik zou den leden, die nog twijfelen hun stem aan het voorstel van den heer Aalberse te geven, in overweging willen geven, dat artikel eens te lezen. Wat daar gevorderd wordt, bewijst, dat het om den drommel geen gemakkelijk examen is. Er is van alles voor noodig.

Laat men de menschen, wanneer zij dat examen hebben afgelegd, tot volkomen bevoegde of tot tandarts verklaren. Laat men hun desnoods een andere bevoegdheid geven, hoewel ik er geen bezwaar tegen zie hen tandarts te noemen.

Mijnheer de Voorzitter! Ik zou dit denkbeeld van den heer Aalberse willen ondersteunen. De heer Aalberse heeft gezegd, dat hij niet veel gevoelt voor moties. Och, Mijnheer de Voorzitter, ik weet het niet, het is soms zoo vreemd met moties. Soms doet zich het geval voor, dat de Minister prijs stelt op een motie (ik weet niet, of het ook hier het geval is), dat hij zegt: ik gevoel wel voor dat denkbeeld, maar ik zou gaarne weten of, indien ik met een wijzigingsvoorstel

kom, de groote meerderheid van de Kamer achter mij zal staan. Het is niet anders mogelijk dit te doen blijken dan door het aannemen van een motie.

Wat mijn fractie betreft kan ik verklaren, dat de over-, over-overgroote meerderheid van mijn fractie voor het denkbeeld van den heer Aalberse gevoelt. De heer Aalberse heeft, het introduceerende, gezegd, dat uit alle groote partijen handteekeningen er voor te krijgen zouden zijn. Ik geloof, dat de Minister, ziende, hoe de zaak hier staat, eigenlijk nog een klein stapje verder zou kunnen gaan. Hij heeft gezegd:

„De ondergeteekende is bereid, het denkbeeld, dat eenige leden opperen, nl. den „tandheekundigen” de mogelijkheid te openen tot het afleggen van het practisch tandartsexamen ter verkrijging van de volledige bevoegdheid tot het uitoefenen van de tandheekkunde nader te overwegen, en eventueel daarover in overleg te treden met zijn ambtgenoot van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.”

Ik zou willen zeggen: overleg is altijd goed. Maar gehoord de uitingen in deze Kamer zou ik willen zeggen: Excellentie, ga een stap verder, sta mij toe u te vragen de toezegging te doen, dat ge in die richting werkzaam zult willen zijn.

Mijnheer de Voorzitter! Het is ook eigenaardig, hoe het met de tandartsen is gesteld. Een van de grootste agitatoren tegen de tandtechnici was indertijd de tandarts Klinkhamer, de oprichter van den Bond tegen onbevoegde uitoefening van de tandheekkunde (B.O.U.T.)

Deze tandarts heeft een groote actie gevoerd tegen de tandtechnici. Hij is daarna naar Indië vertrokken en nu is mij dezer dagen toegesonden een Indische krant, het *Algemeen Indisch Dagblad*, de *Preangerbode* en nu staan daarin verschillende advertenties van tandartsen, o.a. van den tandarts J. M. Klinkhamer te Bandoeng. Wat zegt hij nu in die advertentie? Het is te aardig om het niet even te vertellen. Die advertentie is natuurlijk om te concurreeren tegen de andere tandartsen, maar als bijzondere aanbeveling zet hij er bij: Met eerste klas Europeesch technicus. Zie zoo: Ga dus niet naar die andere tandartsen, die allen een leemte hebben in hun bedrijf; ik had ook eerst die leemte, maar nu niet meer; ik heb nu een eerste klas technicus er bij, kom dus bij mij.

Mijnheer de Voorzitter! Het is de meest schitterende illustratie van het standpunt, dat ik hier al jaren heb ingenomen. De tandtechnici kunnen zich door deze advertentie in dat Indische blad meer dan volkomen gerehabiliteerd achten.

Mijnheer de Voorzitter! Ik hoop dus, dat de Minister zal meegaan met de gedachte van den heer Aalberse.

De heer B e u m e r: Mijnheer de Voorzitter! Ik ben niet van plan, thans nader op de quaestie van de tandtechnici in te gaan; dit kan wel gebeuren bij een der volgende gelegenheden, waarbij de Kamer in staat zal zijn zich over deze zaak uit te spreken. Ik heb reeds een

jaar geleden gezegd: deze materie is hier niet voor het laatst behandeld. Inderdaad, het is zoo.

Minister Verschuur: Ik meen met deze opmerkingen al het minder belangrijke, wat bij dit debat is besproken, te hebben behandeld — ik spreek ietwat onder den indruk van het volume, dat aan een andere zaak gewijd is hedenmiddag —, zoodat ik nu kom tot de eigenlijke quaestie, die der tandtechnici.

Er zijn niet minder dan twee moties uit dit debat voortgekomen, hetgeen doet denken, dat het een buitengewoon belangrijke zaak en van staatkundigen aard is, en dan is er nog een motie, waaraan slechts prenatale zorg is gewijd.

Mijnheer de Voorzitter! Als men een jaar lang Minister is, dan heeft men op het kerkhof al menige illussie begraven en tot de grootste illussies, die ik aldaar heb bijgezet, behoort deze, dat ik had gehoopt door een zooveel mogelijk accurate, door een gewetensvolle uitvoering van de wet van 1929 er toe te komen, dat de quaestie van de tandtechnici uit zou zijn. Een dergelijke naïeve opvatting, zooals de heer van der Waerden nu opmerkt, is mij toch volkomen eigen geweest.

Ik heb mij in de geschiedenis van de lotswisselingen en gevallen, zou P. C. Hooft zeggen, in de geschiedenis van de tandtechnici verdiept. Ik ben tot de conclusie gekomen, al heel spoedig, dat nooit eer aan deze zaak zou zijn te behalen. Daarnaast heb ik gemeend, dat indien er iets vaststond in de wet van 1929, het de wil van de Kamer was, dat de zaak met de uitvoering van deze wet uit moest zijn en dat de zaak, wanneer deze wet eenmaal werd uitgevoerd, tot haar allerlaatste slot zou zijn gebracht.

Het lijkt echter wel, of men van voren af aan de geheele geschiedenis van de tandtechnici wil heropenen, alsof men van voren af aan een nieuw bedrijf aan het drama van de tandtechnici zou willen toevoegen.

Ten aanzien van de uitvoering van de wet van 1929 zou ik toch wel graag mijn standpunt even willen aangeven, dan kom ik vanzelf op enkele quaesties, die ter zake in het midden zijn gebracht.

Ik heb de wet van 1929 zoo gelezen, dat ieder in de gelegenheid werd gesteld om tot het examen toegelaten te worden, die vóór 10 Juni 1913 de volledige tandprothese als beroep toepaste, en dat het niet aan ieder Nederlander werd gegeven, maar aan ieder, aan wien het visum van 1925 niet was verleend.

Zooals de wet luidt, zou het eigenlijk aan ieder Nederlander gegeven moeten worden, want er staat: ieder, aan wien het niet is verleend. Het zal echter de bedoeling zijn, aan ieder, die het heeft gevraagd en niet heeft verkregen, want ik geloof, dat hier verschillende leden zijn, aan wien het niet is verleend, maar ik geloof toch, dat niemand het van de leden heeft gevraagd, zoodat ik dus geen van de leden tot het examen zou kunnen toelaten.

Nu doet zich daarbij de eigenaardige quaestie voor, dat aan de Regeering is overgelaten — ik had graag gezien, dat het niet aan de

Regeering was overgelaten, maar dat men de namen van de menschen in de wet had gezet — na te gaan, wie vóór 10 Juni 1913 de volledige tandprothese als beroep uitoefenden.

De officieele geschiedschrijving is wel eens gescholden als fable convenue, waaruit blijkt, dat de geschiedschrijving moeilijk is en dat het heel moeilijk is een aantal jaren terug te kijken. De Regeering had, om uit te maken, of iemand vóór 10 Juni 1913 de volledige tandprothese uitoefende, bijna geen ander hulpmiddel dan mondelinge en schriftelijke getuigenissen. Dat zijn de bronnen, waaruit de Regeering haar opvatting moest putten, omtrent het feit van de al of niet uitoefening van de volledige tandprothese.

Ten aanzien van alle candidaten, die zich voor het examen aanmelden, is dat in bijzonderheden onderzocht; de waarde van de schriftelijke getuigenissen is op verschillende wijzen getoetst, waarbij die waarde soms miniem bleek te zijn. Dat is het procédé geweest ten aanzien van alle gegadigden. Er is dus niet ten aanzien van sommigen een anderen weg gevolgd dan het toetsen der mondelinge en schriftelijke getuigenissen omtrent de feitelijke uitoefening vóór 10 Juni 1913. Wanneer ten aanzien van sommigen een variëteit optrad in de beoordeeling, dan was het deze — welke volkomen te verdedigen is —, dat men ten aanzien van hen, die in 1913 16 jaar of nog jonger waren, die getuigenissen omtrent de uitoefening van de volledige tandprothese met een wat sterker critisch oog heeft bekeken. Dat zal ieder jurist begrijpen, dat zulk een presumptio juris ten aanzien van dergelijke personen volkomen gerechtvaardigd is. Er is op dat punt door een aantal geachte afgevaardigden de aandacht gevestigd, en daarom ga ik er zoo op in. Ik wil gaarne, dat aan de Kamer duidelijk is, dat ten aanzien van die jongere personen, die in 1913 16 jaar waren, niet een bijzondere behandeling is toegepast, maar dat ook op hen het gewone procédé is toegepast, dat men nl. de kracht der getuigenissen heeft getoetst. Ik hoop dus, dat er aan die legende van het afwijzen van personen op grond van hun leeftijd nu voor goed een einde is gekomen.

Er is door enkele geachte afgevaardigden een wensch te kennen gegeven, welke eigenlijk hierop neerkomt, dat de geschiedenis van de tandtechnici nog een verlengstuk zal krijgen. Ik heb bij de debatten den indruk gekregen, dat het toch voor de Kamer heel iets anders schijnt te zijn een wet te maken dan de uitvoering er van te aanschouwen en dat bij een eenvoudige wet als deze. Het deed mij denken aan den een of anderen rechter uit vroeger tijden, de tijden der revolutie, toen er menschen naar de guillotine werden verwezen, terwijl achterna de rechters zeiden: Ja, maar er moest toch eigenlijk geen bloed bij vloeien; ga je die menschen nu doodmaken, het was toch niet mijn bedoeling, dat het zoo levensgevaarlijk zou zijn.

Zoo is het ook gegaan met deze wet. Er staat volkomen duidelijk in deze wet, dat de eenige kans, welke een bepaalde groep van menschen zou krijgen, hierin bestond, dat zij een examen zouden afleggen, welk examen voldoende moest zijn. De Kamer heeft vol-

komen duidelijk voor den geest gehad, dat, wanneer die kans niet goed uitviel, wanneer het examen mislukte, dan die menschen de praktijk niet meer mochten uitoefenen. Was dat nu ware bloeddorstigheid van de Kamer; was het nu werkelijk de wellust der Kamer om die menschen uit hun broodwinning te stooten? Ik heb toen aan die wetgeving geen deel genomen, maar ik heb zooveel vertrouwen in de vorige Regeering en in de Kamer, dat ik aanneem, dat zij werden geleid door het verlangen om de volksgezondheid te behartigen en dat zij de offers, die zouden vallen, helder voor den geest hebben gehad.

Dat nu uit dezelfde Kamer, waar de overgroote meerderheid aan die duidelijke wet heeft meegewerkt, aan dat vonnis voor degenen, die niet slagen zouden, zooveel stemmen opgaan om tegen een dergelijke regeling te reageeren, dat heeft mij toch wel weer de bekende illusie, waarover ik het zoeven had, ontnomen.

De heer Schokking: U moet niet alleen letten op degenen, die gesproken, maar ook op hen, die gezwegen hebben.

De heer Verschuur, Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid: Mijnheer de Voorzitter! Ik meen uit het zwijgen van die leden te mogen opmaken, dit in antwoord op de interruptie van den heer Schokking, dat die heeren zich liever zullen houden aan het eenmaal genomen besluit.

Ik zeg dit echter niet, om bij volgende gelegenheden alle Kamerleden te hooren spreken.

Zeer kras was het reageeren op en de wensch tot het terugnemen van de eenmaal als wet tot stand gekomen regeling bij de geachte afgevaardigde mevrouw Bakker—Nort. Wanneer de verschillende geachte afgevaardigden ten aanzien van wat men dan noemt de gedupeerden bepaalde wenschen te kennen hebben gegeven, dan zou ik even dit willen vastleggen, dat het voor de Regeering en voor mij persoonlijk een buitengewoon onaangename positie is, want de wet heeft gewenscht, dat ik zou optreden als executant en de wet heeft mij beslistelijk opgedragen om de menschen, die onbevoegd zouden blijken volgens een bepaald, bij de wet voorgeschreven criterium, onbevoegd te verklaren. Er is dus aan de Regeering zeker niet te verwijten eenige hardheid; wanneer er hardheid is, dan is het volkomen in opdracht, ter uitvoering dus van de wet. Wanneer het zou gaan om een wedstrijd in gevoel, wie voor de menschen, die nu uit hun broodwinning zullen worden gestooten, het warmste hart heeft, dan geloof ik, dat ik den geachten afgevaardigde dr. Vos, die zoo warm heeft gesproken, maar een jaar te laat heeft gesproken, die bij de totstandkoming van die wet al die exclamaties ten beste had moeten geven, toch zeker nog zou overtreffen. Er kan niemand zijn, die het leed van de menschen, die ten deze gedupeerd, zooals dat heet, zullen worden, levendiger gevoelt dan ik. De wet heeft echter niet anders gewild dan dat degenen, die niet geslaagd zouden zijn voor dat examen, onbevoegd zouden worden verklaard, en het eenige motief van den wetgever is geweest het belang van de volksgezondheid. Men heeft nu eenmaal

aangenomen, dat degenen, die aan het examen niet zouden voldoen, een gevaar voor de volksgezondheid zouden uitmaken; ik kan dan misschien te dien opzichte een andere opvatting hebben, de wet heeft het nu eenmaal zoo gezegd. Maar ik zeg niet, dat ik een andere opvatting heb.

Het is evenwel zeker, dat hetgeen ik daar zeide omtrent de onbevoegdheid versterkt wordt hierdoor, dat het examen met zooveel clementie is afgenomen; daaromtrent zijn tal van verklaringen van menschen, die het examen hebben ondergaan, en ook van examinatoren; het is op het randje af of een dergelijke graad van clementie wel mocht worden toegepast. Men zou daar zelfs aan kunnen twijfelen. Wanneer nu een op een dergelijke wijze afgenomen examen oplevert een aantal niet-geslaagden, dan mag men de niet-geslaagden werkelijk incompetent verklaren en hun in het belang der volksgezondheid niet langer de uitoefening mogelijk maken; dat kan gezegd worden met alle medegevoel voor degenen, die het trof.

Het was heel sympathiek van de geachte afgevaardigde mevrouw Bakker—Nort om voor verschillende van deze menschen in de bres te springen, maar de logica heeft onder het gevoel toch heel sterk geleden. Ik noteerde uit hetgeen die geachte afgevaardigde zeide, dat haars inziens bij de afgewezenen menschen waren, die zeker in het belang der volksgezondheid moesten worden geweerd. Dat is volkomen juist; dat strookt ook geheel met hetgeen ik daareven uiteengezet heb en als het resultaat van het examen is te beschouwen. Maar wanneer men nu degenen, die niet zijn toegelaten tot het examen of zijn afgewezen, toch een zekeren tijd de praktijk zou willen laten uitoefenen, dan doet men toch willens en wetens wat de wet van 1929 niet heeft gewild, nl. degenen, die beslist incompetent zijn en die dus een gevaar zijn voor hun patiënten, toch toe te laten tot de behandeling van patiënten. Een dergelijk reageeren tegen de strekking van de wet mag in de Kamer toch geen meerderheid vinden; de Kamer mag toch niet op deze wijze een besluit herroepen, dat een jaar geleden met overgrootte meerderheid is genomen. Hetgeen dr. Vos in het midden heeft gebracht, is een uiting van gevoel, maar die beter op haar plaats ware geweest ten vorigen jare, toen de regeling werd tot stand gebracht. Dan had men de Regeering niet in de noodzakelijkheid moeten brengen om de menschen te executeeren, en als men daaraan heeft medegewerkt, heeft men nu zijn recht van spreken verspeeld.

Mevrouw de Vries—Bruins heeft over de wijze, waarop het examen is gehouden, enkele opmerkingen gemaakt en het deed mij veel genoegen te hooren, dat zij het met tevredenheid heeft gevolgd. Ik onderstel, dat zij de uitvoerige ter griffie ter lezing gelegde gegevens met belangstelling heeft gelezen, en men moet dan, naar ik meen, wel tot de conclusie komen, dat hier is geweest een volkomen bevoegde en volkomen onbevangen examencommissie, die met de grootste coullance den betrokkenen het examen heeft afgenomen. En wanneer men spreekt van minderwaardige condities door zenuwachtigheid, diene, dat het examen dagen en dagen heeft geduurd, door humane menschen

is afgenomen, en dat er volop gelegenheid is geweest met de psychische gesteldheid van de kandidaten rekening te houden. Men denkt nu aan een herexamen, maar ik meen, dat, als dat mogelijk werd gemaakt, ook voor dat herexamen een deel niet zou slagen en wij dan weer in dezelfde situatie zouden komen, omdat men dan ook weer te doen zal hebben met degenen, die hun broodwinning moeten opgeven. Welk procédé men ook zou volgen, altijd zou getracht worden aan dezen te gemoet te komen.

Het kan zijn, dat bij de behandeling van deze zaak in het verleden fouten zijn gemaakt, maar indien dat zoo is, is dat geschied in dezen geest, dat een aantal, die niet bevoegd hadden moeten worden verklaard, wel bevoegd verklaard zijn. Degenen, die op die manier meer hebben verkregen dan waarop zij recht hadden, hebben zoo een praktijk kunnen voortzetten, die van 1913 af onwettig was.

Nu hebben dezen zich misschien in verband daarmee uitgaven veroorloofd, en dat is het feit. Op dat feit zou mevrouw de Vries—Bruins willen baseeren een tegemoetkoming van Regeeringswege. Ik zou de geachte afgevaardigde, staande op een nog verantwoordelijker plaats dan zij thans inneemt, op een plaats als deze, een dergelijken stap willen zien doen, waarvan de consequenties absoluut niet zijn te overzien. Wanneer voor de schadelijke gevolgen, die voortkomen uit een teveel, dat menschen van de Regeering hebben gekregen, een tegemoetkoming wordt verleend, dan zijn wij met zevenmijlslaarzen verwijderd van het standpunt, dat bij de Zuiderzeesteunwet is ingenomen, want daar had men nog te doen met gevolgen van rechtmatige Regeeringsdadens; hier heeft men te doen met een Regeeringsdaad, die men misschien foutief mag noemen, maar in bonam partem, de geheel ten voordeele van de betrokkenen heeft gegolden, en alleen nadeel heeft kunnen voortbrengen doordat men zich op de een of andere wijze ging installeeren of aan een teveel, dat men gekregen had, gevolgen ging verbinden. Als ik een gulden krijg en een stofzuiger ga bestellen, kan ik niet zeggen: gij moet doorgaan met uw weldaden. Zoo zie ik ook de positie van deze menschen. Men kan veel medegevoel hebben voor menschen, die, in een verkeerden waan gebracht, zich aldus tot uitgaven hebben laten verleiden, maar wanneer men zou aanvaarden het principe, dat de Regeering althans moreel aansprakelijk is voor gevolgen, die voortvloeien uit een rechtmatige Regeeringsdaad, dan zijn de gevolgen niet te overzien. Wanneer de geachte afgevaardigde de eer had, een plaats aan deze tafel in te nemen, zou zij zich stellig niet tot een dergelijke onverantwoordelijke daad laten verleiden. Thans is het vragen van een dergelijke daad tamelijk gemakkelijk; men heeft niet eens de moeite te nemen om na te gaan, welke van de 58 niet-geslaagden voor een dergelijke tegemoetkoming in aanmerking zouden komen, of het 1 of 10 ton zou kosten. Al dergelijke moeite behoeft men zich van de banken van deze Kamer niet te getroosten, maar de Regeering moet zich daarvan toch wel rekenschap geven.

Afgezien van het bedrag, dat er mede gemoeid zou zijn, wanneer het principe aanvaard werd, zou elk regeeren onmogelijk zijn.

Ik dank mevrouw de Vries—Bruins voor de wijze, waarop zij de motie van mevrouw Bakker—Nort heeft bestreden, en de andere geachte afgevaardigden, die elkander hebben bestreden, voor de mij verleende, zij het niet zoo bedoelde hulp!

De heer Boon heeft verschillende opmerkingen gemaakt, waarvoor ik hem hartelijk dankbaar ben. Hij heeft de opvatting verkondigd, welke ook de mijne is, dat aan de zaak van de tandtechnici een einde moet komen, en dat verwezenlijkt moet worden de bedoeling, welke de wetgever in 1929 heeft gehad. Op verdienstelijke wijze heeft de geachte afgevaardigde de gevaren, verbonden aan de moties, aangetoond.

Wanneer ik gesproken heb over twee moties, die geboren zijn, dan zou ik toch niet willen vergeten een enkel woord te zeggen over de motie, waarvan de geboorte als mogelijk is aangekondigd. Dat is over de gedachte van den heer Aalberse om degenen, die geslaagd zijn, nu in het bezit te stellen van een bevoegdheid, welke zij met meer gerustheid kunnen hanteeren dan de bevoegdheid, die zij thans bezitten. Zij hebben op het oogenblik de bevoegdheid tot het meerdere en het is misschien niet geheel onlogisch om hun ook de bevoegdheid tot het mindere te verstrekken. Wanneer wij den weg volgen, dien de geachte afgevaardigde heeft aangegeven, den weg van het practische examen, dan is het geweten van de Regeering, die de volksgezondheid heeft te behartigen, geheel gerustgesteld.

Wat dus die motie betreft, zou ik willen zeggen, dat, indien ik deze dan ook niet geboren zag worden, ik wel veronderstel, dat op dien weg door de Regeering stappen kunnen worden gezet.

De geachte afgevaardigde heeft in een ander opzicht ook nog andere wenschen te kennen gegeven. Die bewogen zich in zeker opzicht in dezelfde richting als waarin de wensch van de geachte afgevaardigde mevrouw de Vries—Bruins zich bewoog. Het betrof n.l. — als ik mij niet vergis — de menschen, die voor het examen niet geslaagd zijn.

De geachte afgevaardigde de heer Aalberse opperde echter het denkbeeld, om door wijziging van de wet op de tandheelkunde ook de niet-geslaagden of de niet-toegelatenen in de mogelijkheid te stellen, onmiddellijk te worden toegelaten tot het theoretische en het practische examen, en de voorstudie, die van die menschen wordt geveerd, niet langer verplichtend te stellen, indien zij in het bezit zijn geweest van een visum. Dat zou dan de plaats moeten innemen van wat andere candidaten moeten toonen, n.l. een getuigschrift van vooropleiding, van een gymnasium of een H. B. S. Dat zal — ik wil dat de Kamer niet verhele — voor verschillenden wel niet de weg zijn, die tot het doel voert, maar wel voor enkele zeer verdienstelijken en misschien zal dit juist voor degenen, die niet zijn toegelaten, een zeer bruikbare weg zijn. Wanneer wij werkelijk zeer bekwame menschen hebben, met groote wilskracht en met groote geestelijke vermogens, dan zal een dergelijke weg voor die menschen zeker nog uitkomst kunnen bieden. Ik wil ten aanzien van die gedachte nadere overweging toezeggen. Op het oogenblik moet ik echter — omdat ik waarschijnlijk overleg zal

moeten plegen met een collega en ook omdat het reeds eerder zoo gevaarlijk is gebleken om te improviseeren in deze stof — nog de noodige reserve gebruiken.

Er is door meer dan één afgevaardigde gesproken over het leed, dat den menschen aangedaan wordt. Het gevoel heeft zoo sterk gesproken, dat de ijzeren noodzakelijkheid en de wettelijke regeling een oogenblik in het gedrang zijn gekomen. Het gevoel heeft vooral daar sterk gesproken, omdat ons levendig voor den geest staat, dat personen, soms met bekwaamheid, niet langer in staat zijn om hun brood te verdienen op de wijze als zij tot nu toe deden. Er heerscht op dit punt toch nog een klein misverstand. Men stelt het voor alsof die menschen op een enkele wijze in dezelfde branche hun brood kunnen verdienen, en het komt mij voor, dat, zooals ook de advertentie, die de heer Duys ten tooneele voerde, ons leerde, voor een tandtechnicus, vooral als hij goed is, in de praktijk nog wel een plaats is te vinden. Dikwijls zal dat bitter hard zijn, maar het is niet te vergelijken met de leiding van een heel instituut, waarbij men 3, 4, 5 en soms 6 menschen onder zich heeft en dat dus een zeer goed bestaan oplevert. Gelukkig beteekent het onbevoegd verklaren van de personen, die niet geslaagd zijn, voor hen niet de algeheele instorting van hun broodwoning. Laat men dit goed voor oogen houden. Daarom doet het mij zeer veel genoegen, dat ik heden heb mogen ontvangen een telegram van het hoofdbestuur van de Nederlandsche Maatschappij ter Bevordering van de Tandheelkunde, waarin wordt opgekomen tegen de bewerking, dat de tandartsen op georganiseerde wijze de gewezen tandtechnici zouden beletten hun plaats in de praktijk in te nemen. Dit telegram heeft mij zeer veel genoegen gedaan. Ik geloof, dat, waar hier rechtstreeks en met bedoeling door de Regeering iets gedaan wordt ten bate van de volksgezondheid en waar het de bedoeling is iets te doen niet voor de tandartsen, maar wat de tandtechnici ten goede komt, wij hier een beroep mogen doen op den tandartsen om degenen, die door deze regeling broodeloos zouden worden, weder in de praktijk op te nemen. Ik geloof, dat ik hiermede van het onderwerp kan afstappen en ik hoop, dat ik de Kamer eenigermate heb bevredigd.

De Voorzitter: Ik stel voor, voor repliek een spreektijd toe te staan van ten hoogste 5 minuten per spreker.

Daartoe wordt besloten.

De heer Duys: Mijnheer de Voorzitter: Ik meen, dat het noodig is nog even iets te zeggen; ik wensch dat voor mijn persoon te doen. Ik kom op tegen de bepaalde stelling van den Minister, dat de Kamer gewild zou hebben, dat het uit zou zijn. Dat is een meerderheidsbeslissing van de Kamer geweest. Er zijn verschillende leden geweest, die zeiden, dat het niet uit kon zijn. Het is naar mijn meening een beslissing geweest, waarbij men zich niet voldoende rekenschap heeft gegeven van de gevolgen, die ik overigens heb voorspeld. Ik zou den Minister alleen dit willen vragen. Hij heeft gezegd

bereid te zijn op het denkbeeld van den heer Aalberse in te gaan; hij zal een stap op dien weg zetten, dat is dus al meer dan „overwegen”. Ik ben er den Minister dankbaar voor, dat metterdaad iets tot stand zal komen.

Omtrent het tweede denkbeeld van den heer Aalberse zou ik iets willen vragen. Hoe denkt de Minister over het denkbeeld, om de afgevozen tandtechnici in de gelegenheid te stellen het volledige tandtsexamen af te leggen zonder alle theoretische voorstudie van H.B.S., enz. Zal hij allen menschen, die zich voor dat vak gaan bekwamen en zich voor die studie opgeven, dispensatie geven voor het feit, dat zij de praktijk niet mogen uitoefenen? Dat zou hij voor die menschen mogelijk moeten maken. Als hij hun niet een overgangstijd geeft en den datum van 1 December verandert brengt hij ze tot den bedelstaf. Dan is het wel mooi te zeggen: ga maar studeeren; ze kunnen niet eens sjouwerman worden, want de werkloosheid is zoo groot, dat ze een dergelijk baantje nog niet eens kunnen krijgen.

De Minister zal dan toch in ieder geval maatregelen moeten nemen, hoe dan ook, om min of meer te gemoet te komen aan het denkbeeld van mevrouw Bakker—Nort, en in elk geval zal dan de termijn, tot wanneer die menschen nog werkzaam mogen zijn, moeten worden verlengd. De motie van mevrouw Bakker—Nort heeft niet de bedoeling, om apert onbevoegde en onbekwame menschen nu weer los te laten op de volksgezondheid. Dat mag er misschien het niet gewilde resultaat van zijn, maar de bedoeling is, dat men dien menschen de gelegenheid geeft zich geleidelijk te liquideeren en niet in een tijd van vreeselijke economische moeilijkheden, waarin ze ook elders niet terecht kunnen, ze op straat te gooien en tot slachtoffer te maken van steuncomité's. Wanneer hun instrumentarium vandaag moest worden verkocht en het aanbod van al die menschen komt aan de markt, krijgen zij ook daarvoor geen cent.

Ik doe dan ook een ernstig beroep op den Minister om in ieder geval den tijd van overgang zoodanig te maken, als er ten minste een eind aan moet komen; dat zij daarop eenigszins kunnen rekenen. Het bericht, dat ze niet-geslaagd waren, hebben ze pas vrij kort geleden kunnen vernemen en den tijd, om zich te kunnen reorganiseeren naar een ander bedrijf, acht ik niet lang genoeg. Wanneer de Minister gevoel heeft voor deze menschen, zóó, dat het zelfs het gevoel van dr. Vos nog overtreft, zal hij dat kunnen toonen.

Mevrouw B a k k e r—N o r t: Mijnheer de Voorzitter! Mijn betoog gaat geheel in de lijn van dat van den vorigen spreker. Het antwoord van den Minister kwam hierop neer, dat hij de wet van 1929 had uit te voeren en hier alleen stond als executant, en dat wij hem de illusie hebben ontnomen, dat er een eind zou komen aan deze onverkwalijkte zaak der tandtechnici.

Mijnheer de Voorzitter! Wanneer er een eind aan zou moeten worden gemaakt, zou het een goed eind moeten zijn. In geen geval kan dit zoo plotseling zijn als de Minister heeft voorgesteld het te doen.

Er is met geen enkel woord duidelijk gemaakt door den Minister, waarom juist die fatale termijn reeds op 1 December gesteld zou moeten worden. Deze datum is zeer vlug na afloop van het examen vastgesteld, m.i. op een veel te vroegen datum, dan dat de afgewezenen orde op hun zaken kunnen stellen.

Wanneer ik erkend heb, dat er ook menschen zijn afgewezen, die niet bekwaam waren tot het uitoefenen van de praktijk, is er toch door mij met geen woord gesproken, dat zij zouden vormen een gevaar voor de volksgezondheid, zooals de Minister meende. Ik heb gezegd: bij de afgewezenen waren uitstekende krachten, die door elk erkend werden als bekwaame tandheelkundigen. Wanneer er enkelen zijn, die niet bekwaam waren, zouden zij van verlenging van den termijn profiteren.

Doch het is onjuist, zooals de Minister heeft gezegd: dat de afgewezenen zich niets te beklagen hebben, omdat zij eerder te veel van de Regeering gekregen hebben, dan te weinig. Integendeel! Zij hebben zich te beklagen, omdat zij van de Regeering gekregen hebben het visum, waarop zij bevoegd waren de praktijk te beginnen en dat hun later weer is ontnomen. Dat is de rechtsgrond, waarop wij onzen eisch gronden, dat deze menschen moeten worden geholpen uit de moeilijke positie, waarin zij door een Regeeringsdaad zijn gekomen.

Mijnheer de Voorzitter! Ik herhaal nog eens, dat door den Minister geen enkel bewijs geleverd is, waarom juist op 1 December reeds een eind aan hun praktijk gemaakt moet worden. Ik heb alleen gevraagd: stel dien termijn uit en overweeg nog eens in dien tijd wat voor de afgewezenen in redelijkheid gedaan moet worden. Een uitstekend idee lijken mij ook de faciliteiten voor de tandarts-examens, door den heer Aalberse aangewezen. Doch het staat wel vast, dat ook voor overweging van dit denkbeeld de datum van 1 December behoort te worden uitgesteld.

Mijnheer de Voorzitter! Ik blijf dus van overtuiging, dat opschorting van den fatalen termijn noodzakelijk is en aan de gedupeerden geruimen tijd gegeven behoort te worden om hun zaken te liquideeren en naar een ander middel van bestaan te zoeken, en te gelijker tijd om te overwegen of zij op een of andere wijze door de Regeering nog geholpen kunnen worden.

De heer Verschuur, Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid: Mijnheer de Voorzitter! Ik heb aan mijn betoog niet veel meer toe te voegen. Zooals de heer Duys de moeilijkheden-schetste en heeft betoogd wat aan de tegemoetkoming verbonden zou zijn, heeft het niet gestrekt om mij voor een dergelijke tegemoetkoming meer te doen gevoelen, maar het geeft mij wel de bevestiging van mijn opvatting, dat over een dergelijke regeling zeker nog eens grondig zal moeten worden gedacht.

De beraadslaging over afdeling VI (*Volksgezondheid*) in het algemeen wordt gesloten.